

پیشنهاد

دوای ده رچوونی یاسای دهسته‌ی گشتی ده سپاکی ژماره (۳)ی سالی (۲۰۱۱) له لایه‌ن په‌رله‌مانی کوردستان، خالی سه‌ره‌تا به پیّی ریکاره یاساییه‌کانی مادده‌ی شه‌شه‌می یاسای ئاماژه‌پیکراو له ناوه‌راستنی مانگی نیسانی سالی (۲۰۱۳) به‌پیز (د. احمد انور محمد) وه‌کو سه‌رۆکی دهسته له په‌رله‌مان هه‌لېزیردرا، دوای ده رچوونی مه‌رسومی هه‌ریماهه‌تی به‌پیز سه‌رۆکی دهسته له (۲۰۱۲/۵/۱۷) له بردام په‌رله‌مان سویندی یاسایی خوارد، له سه‌ره‌تای مانگی حوزه‌یرانی سالی (۲۰۱۳) سه‌رۆکی دهسته دهست به‌کاربورو، دهستنیشانکردن و به کری گرتنی تۆفیسی دهسته له ریکه‌وتی (۲۰۱۲/۸/۱) بورو دوای ئه‌وه‌ی یه‌که‌م پیشینه بق دهسته ته‌خانکرا له لایه‌ن و دارایی.

له ریکه‌وتی (۲۰۱۲/۷/۱) هه‌مواری یاسای دهسته ئاماډه‌کرا و پیشکه‌شی سه‌رۆکایه‌تی په‌رله‌مان کرا، به‌لام به هۆی پشتوی خولی سیئه‌می په‌رله‌مان و هه‌لېزاردنی خولی چواره‌م هه‌موارکردنکه به ئه‌نجام نه‌گه‌یشت.
ریکاره‌کانی دامه‌زناندی به‌پیوه‌به‌ره گشتیه‌کان له‌هه‌ر سی فه‌رمانگه‌ی کارگیپی و دارایی و فه‌رمانگه‌ی خوپاراستن و شه‌فافیه‌ت و فه‌رمانگه‌ی کاروباری یاسایی و لیکولینه‌وه‌کان به سه‌رکه‌توویی و به پیّی پیوه‌ری باهتی له‌سهر بنه‌مای (CV) پیشکه‌شکاران له مانگی ئه‌یلوی (۲۰۱۲) دهستی پیکرد و له کوتایی مانگی تشرینی یه‌که‌م کوتایی هات و مه‌رسومی هه‌ریمی ژماره (۱۶۵) له ریکه‌وتی (۲۰۱۲/۱۲/۱۶) په‌یوه‌ندیدار به دامه‌زناندیان ده رچوو و به‌پیزان به‌پیوه‌به‌ره گشتیه‌کان له (۲۰۱۲/۱۲/۲۴) له دهسته‌ی گشتی ده سپاکی دهست به‌کاربورو.

دهسته‌ی گشتی ده سپاکی زور گرفتی هاتوته ریگا که به‌شیکیان په‌یوه‌ندیدارن به بارودوخی هه‌ریمی کوردستان له کاتی دروستبوونی دهسته‌که، که بريتی بورو له قوانغی هه‌لېزاردنی خولی نویی په‌رله‌مانی کوردستان و دهست به‌کارنه‌بوونی په‌رله‌مان و دروست نه‌بوونی کابینه‌ی نوی که ئه‌مه کاریگه‌ری له‌سهر سه‌رجه‌م دام و ده‌زگاکان هه‌بووه به دهسته‌که‌ی ئیم‌هشوه که له‌زیر چاودیپی په‌رله‌مان کارده‌کات، بق نموونه ئیم‌هه تا مانگی (۱۲) له‌گه‌ل و هزاره‌تی دارایی له گفتوكودا بوبین بق پیاده‌کردنی سیسته‌می مالی سه‌ربه‌خو و له سه‌ره‌تای سالی (۲۰۱۴) له مانگی کانونی دووه‌مه‌وه ئه‌م سیسته‌مه‌مان په‌پیوه‌وکردنی ئه‌و سیسته‌مه داراییه‌ش له‌گه‌ل قه‌یرانی دارایی هه‌ریمی کوردستان زور به‌ریه‌ستی هاته پیش و به شیوه‌یه‌ک که لایه‌نی دارایی کاریگه‌ری کردوتاه سه‌ر توانای دهسته‌که‌مان له راپه‌راندی ئیش و کاره‌کان و به جیگه‌یاندی ئه‌و ئه‌ركانه‌ی که پیّی سپیردراروه.

وه سه‌باره‌ت به یاسای هه‌مواری یه‌که‌می یاسای دهسته‌ی گشتی ده سپاکی ژماره (۳)ی سالی (۲۰۱۳): ئه‌نجومه‌نی دهسته له دهسته‌ی گشتی ده سپاکی به مه‌به‌ستی چالاکتر کردنی پولی دهسته‌ی گشتی ده سپاکی کاری له‌سهر ئاماډه‌کردنی په‌پژه‌یه‌کی هه‌موارکردنی یاسای دهسته ژماره (۳)ی سالی (۲۰۱۱) کرد بق په‌پکردن‌وه‌ی بوشاییه یاساییه‌کان و که‌مو کورپیه‌کان که له یاساکه‌دا هه‌یه، بق ئه‌و ئاماچه‌ش ئه‌نجومه‌نی دهسته پشتی به په‌پژه‌یه‌کی هه‌موارکردنی یاسای دهسته کرد که له لایه‌ن چه‌ند دادوه‌ریک و شاره‌زایه‌کی یاسا له وورکشوپیکی تۆفیسی عیراقی پیکخراوی (UNDP) له پژوانی (۱۶ و ۲۰۱۲/۶/۱۷) به ئاماډه‌بوونی سه‌رۆکی دهسته له ولاتی نوردن سازکرا، ئه‌نجومه‌نی دهسته دوای تاوتیکردنی ئه‌م

پرۆژیه و دهستکاری کردنی بەشیک له مادده کانی، پرۆژی هەموارکردنی له پیگای هەردوو لیزنهی یاسایی و لیزنهی دهسپاکی له پەرلەمانی کوردستان بۆ پەرلەمانی کوردستانی نارد، پەرلەمانی کوردستانیش بەپیی میکانیزم و پیکاره یاساییه کان له پۆژی (٢٠١٤/١١/٢٦) دوای رەچاوکردنی راو پیشنيار و سەرنجەکانی بەپیزان ئەندامانی پەرلەمان یاساییه موارکردنی يەکەمی یاسایی دهستهی گشتی دهسپاکی ژماره (٣)ی سالی (٢٠١١) پەسند کرد.

ھەر چەندە گرنگترین داواکاری و ئامانجى دەستەکەمان دامەزراندى لیکولەرەوە بۇو كە لەلایەن پەرلەمانەوە رەت کرايەوە ئەمەش مانای دواکەوتنى کارى جدى و بەرفراوان بۆ لیکولینەوە لە كەيسەکانى گەندەلى بۆ ماوهىيەكى زۆر دەگەيەنى، نەبوونى لیکولەرەوە تايىهت بەدەستە و وەرگرتنيان بەتهنسىب سەرجەم پلانەکانى دەستە بۆ پاھىنان و بنىادنانى تواناكانيان پەك دەخا چونكە تەنسىب بۆ ماوهىيەكى كاتىيە و لەسالىك زياتر نىيە و جگە لەوەي ھەركاتىك بېيەۋىت ئەو كەسە دەتوانىت تەنسىبى خۆي ھەلوەشىنتەوە وەك ئەوەي لە سالى ٢٠١٤ ڕوویدا كە ژمارەيەكىيان ھىشتا كەيسى گەندەلىان لابۇو بەبى ئاگادارى ئىمە تەنسىبەكەيان ھەلوەشاندەوە دواتر ئەنجوومەنى دادوھرى نۇوسراویكى ئاراستەي ئىمە كرد و ئەو بابهەتى پى راگەيىاندىن.

لەبەر ئەوەي تەركىزى دەستە لە سالى ٢٠١٤ لەسەر چالاکى خۆپارىزى بۇو بەبى پشت گۈي خىتنى لايەنلى لیکولينەوە ئەگەر چى لە سنورىكى دىاريڪراوېشدا بىت راپورتەكەش سەرجەم كارەکانى بەشەکانى دەستە بەپوختى خراوهەتپۇو.

ئىمە كاتىك ئەو راپورتە بەرز دەكەينەوە كەوا سى يەم راپورتە بۆ پەرلەمانى کوردستان پىمان خوش بۇو سەرجەم ھەيکەلى دەستەو لقەكانمان دابىمەزراندبا وەك ئەوەي بەرنامەمان بۆ داپاشتبوو لە سالى ٢٠١٤ . بەلام ھۆكارى بابەتى (قەيرانى دارابى و شەپ) كارى سەرجەم دەزگاكانى ھەريمى پەك خىست بە ئىمەشەوە ، ئىمە سالى (٢٠١٣) خاوهنى بودجەي سەربەخۇ بۇوینە وە لە سالى (٢٠١٤) ش بەھۆي نەبوونى بودجەوە كارەكانمان بە سىستى بەرىۋەدەچۇو و نازانىن سالى تازەش چۆن دەبىت.

جگە لە لايەنلى یاسايى كە پىشىت باسمانى كردىبوو سەبارەت بەلايەنلى لیکولينەوە لە كەيسەکانى گەندەلى كردنەوەي نۇوسىنگەكانى دەستە لە پارىزىگا و ناوهەندكانى تر چاوهرى ئى بودجە دەكەين.

لە لايەنلى ئىشىكىدىن لەسەر یاسايى بۇونى بپىارو كارەكانى حکومەت فەرمانگەي یاسايى كارى لەسەر كۆمەلېك پرسى گرنگ كردووە ، كە ھاپىچە لەگەن ئەو راپورتەدا ، لە كۆتايدا پالپشىتى و ھەماھەنگى پەرلەمانى کوردستان خالىكى گرنگە بۆ دەستەي دهسپاکى كە بە بى ئەو پشتىوانىيە كارەكانمان قورسەت دەبن.

ناوهپوک

ژ	باھت
۱.	چوارچيوهى ياسايى كارى دهستهى گشتى دهسپاکى
۲.	چالاکييەكانى نووسينگەي سەرۋوكى دهستهى گشتى دهسپاکى
۳.	چالاکييەكانى فەرمانگەي كاروباري كارگىپى و دارايى
۴.	چالاکييەكانى فەرمانگەي كاروباري ياسايى و ليكولىنهوهكان
۵.	چالاکييەكانى فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافىيەت
۶.	بەشدارىكىرىدىنى فەرمانبەرانى دهسته لە وۇركشۇپەكان لە دەرهوهى هەريم

بەشی یەگەم

چوارچیوھی یاسایی کاری دهسته‌ی گشتی دهسپاکی

بەرهنگاربۇونەوەی گەندەلی لەسەر ئاستى نىشتمانى و نىيودەولەتى لە لاي زۆربەي و لاتانى جىهان بە يەكىك لە ئەركە ستراتېئىيە بەردەواامەكان هەژمار دەكىت، پەرلەمانى كوردستانىش ھاوتا لەگەل ئەو ئاراستە جىهانىيەدا لە سالى (۲۰۱۱) ياسای دهسته‌ی گشتى دهسپاکى دەركد كە بە يەكىك لە هەنگاوه گرنگەكان لە پلان و نەخشە پىگاي بەرهنگاربۇونەوەي گەندەلی لە كوردستان دادەنرىت.

دهسته‌ی گشتى دهسپاکى بۆتە بەشىك لە سىستەمى دامەزراوه‌يى لە هەریمی كوردستان كە لەگەل دامەزراوه‌كانى دىكەي كوردستان وەكو پەرلەمانى كوردستان و حکومەتى هەریمی كوردستان و وسەرۆكايەتى هەریمی كوردستان و ئەنجومەنلى بالاى دادوھرى و ديوانى چاودىرى دارايى پۇل دەگىپن لە ئەركى بەرهنگاربۇونەوەي گەندەلی و ھەولۇ و كۆششەكانيان چە كردىتەوە بۇ بەدېھىننانى ئامانجى سەرەكى ھاولاتيان لە بونىادنانى و لاتى دامەزراوه‌يى (دولە المؤسسات) لە كوردستان. دهسته‌ی گشتى دهسپاکى لە ۋىر رۆشنىيە دەقە ياسايىيەكان و بەھەستىرىن بە بەھەستىرىن بە بەھەستىرىن بە بەھەستىرىن (۲۰۱۴) دەستپېكىد بە مەبەستى دانانى بناگەيەكى پەتھو بۇ بەرهنگاربۇونەوەي گەندەلی لە هەریمی كوردستان، سەرەتاي ئەم ھەولانەش پەيوەست بۇو بە دارپشتنى چوارچیوھىيەكى ياسايى بۇ كارى فەرمانگەكانى دەستە، بۇ ئەو مەبەستەش دەرچواندىنى پەيرەوى ناوخۆي دەسته‌ی گشتى دهسپاکى و پىنمايمىيەكانى بە دەستەنەن بۇ تەواوكردنى چوارچیوھى ياسايى. كارى لېكۈلەنەوەي لە دەستەكەمان بە هەنگاوى گرنگ دادەندىرىن بۇ تەواوكردنى چوارچیوھى ياسايى.

بە مەبەستى تەواوكردنى چوارچیوھى ياسايى بۇ ئىش و كارەكانى دەستە، ئەنجومەنلى دەسته‌ی گشتى دهسپاکى پالپىشت بە دەقە ياسايىيەكان و دواى ئەنجامدانى پاوىز لەگەل شارەزايىن و پىپۇران كارى لەسەر ھەمواركردنەوەي ياساي دەسته‌ي گشتى دهسپاکى لە هەریمی كوردستان ژمارە (۳)ي سالى (۲۰۱۱) و دەركىدىنى پەيرەوى ناوهخۆي دەسته‌ی گشتى دهسپاکى و چەند پىنمايمىيەكى پىۋىسىت كە لە خوارەوە لە چەند خالىكدا پۇخت دەكىتەوە:

ياساي ھەموارى يەكمى ياساي دەسته‌ی گشتى دهسپاکى ژمارە (۳)ي سالى (۲۰۱۳): ئەنجومەنلى دەستە لە دەسته‌ي گشتى دهسپاکى بە مەبەستى چالاڭتىرىنى پۇللى دەسته‌ی گشتى دهسپاکى كارى لەسەر ئامادەكردنى پىرۇزەيەكى ھەمواركردنى ياساي دەسته ژمارە (۳)ي سالى (۲۰۱۱) كەد بۇ پىركىرىنەوەي بۇشايىيە ياسايىيەكان و كەمۇ كورپىيەكان كە لە ياساكەدا ھەيە، بۇ ئەو ئامانجەش ئەنجومەنلى دەستە پىشتى بە پىرۇزەيەكى ھەمواركردنى ياساي دەستە كەد كە لە لايەن چەند دادوھرىك و شارەزايەكى ياسا لە وۇرکشۇپىيەكى ئۇفيىسى عىراقى پىكخراوى (UNDP) لە بۇۋانلى (۱۶ و ۶/۱۷) بە ئامادەبۇونى سەرۆكى دەستە لە لاتى ئوردىن سازكرا، ئەنجومەنلى دەستە دواى تاوتويىكىرىنى ئەم پىرۇزەيە و دەستكارى كردنى بەشىك لە ماددهكانى، پىرۇزەي ھەمواركردنى لە پىگاي ھەردوو لېشنىي ياسايى و لېشنىي دهسپاکى لە پەرلەمانى كوردستان بۇ پەرلەمانى كوردستانى نارد، پەرلەمانى كوردستانىش بەپىي مىكانيزم و پىكارە ياسايىيەكان لە بۇزى

(۲۰۱۴/۱۱/۲۶) دوای پەچاوکردنی پاو پیشنبیار و سەرنجەكانی بەریزان ئەندامانی پەرلەمان یاسای ھەموارکردنی یەکەمی یاسای دهسته‌ی گشتی دهسپاکی ژماره (۳)ی سالی (۲۰۱۱) پەسەند کرد و لە ئىستادا لە لایەن پەرلەمانی کوردستان یاساکە رەوانەی سەرۆکایەتی ھەریمی کوردستان کراوه بە مەبەستی دەرچواندنی لە لایەن بەریز سەرۆکی ھەریم و بڵاوكىدنه‌وەی لە پۆزنانەی (وەقائۇي كوردىستان) تاوه‌کو بەركار بىت لە سىستەمی یاسايى ھەریم.

پەيرەوى ناوخۆي دهسته‌ی گشتی دهسپاکی ژماره (۱)ی سالی (۲۰۱۴) كە لە ژماره (۱۷۴) پۆزنانەی (وەقائۇي كوردىستان) لە پىكەوتى (۲۰۱۲/۱۲/۲۲) بڵاوكراوه‌تەوە، لەم پەيرەوەدا ھەيکەلەتى دهسته‌ی گشتی دهسپاکی بە دەقى یاسايى پىكخراوه و ئەركەكانى ھەر ھۆبە و بەش و فەرمانگەيەك بە وردى ئاماژە پىكراوه كە ئەمەشيان لەسەر ئاستى پۇونى دەسەلات و ئەركەكان ھەنگاۋىتكى گىنگە بۆ بەرەوپېشىرىدى دەسته.

پىنمايى بەدەستەينانى نارپەوا ژماره (۱) بۆ سالى (۲۰۱۳) كە لە ژماره (۱۷۱) پۆزنانەی (وەقائۇي كوردىستان) لە پىكەوتى (۲۰۱۳/۱۲/۲۲) بڵاوكراوه‌تەوە، كە تىايىدا ميكانيزم و پىكارەكانى ئاشكراكىدى بەرژەوەندىيە دارايىيەكان خراوه‌تە بۇو. پىنمايى پىكخستنى كارى لىكۈلىنەوەيى لە دەسته‌ی دهسپاکى ژماره (۱)ی سالى (۲۰۱۴) كە لە ژماره (۱۷۴) پۆزنانەی (وەقائۇي كوردىستان) لە پىكەوتى (۲۰۱۳/۱۲/۲۲) بڵاوكراوه‌تەوە، لەم پىنمايىيەدا پىكارەكانى كارى لىكۈلىنەوە لە تاوانەكانى گەندەلى لە لایەن فەرمانگەي كاروبىارى یاسايى و لىكۈلىنەوەكان لە دەستەكەمان پۇون كراوه‌تەوە لەگەل دىارييکىدىنى پەيوەندى نىوان دەستەكەمان و دەسەلاتى دادوھرى لە لايەك و دەسته‌ي داواكارى گشتى لە لايەكى دىكەوە لەو بۇوەوە ئاماژە پىكراوه.

پۇوتوكلى ھەماھەنگى لە نىوان دەسته‌ی گشتى دهسپاکى و دەسته‌ي داواكارى گشتى: لە پېناوى دروستكىدىنى پەيوەندىيەكى پتەو و بونيايدنانى چوارچىۋەيەكى پىكخراو بۆ ھەماھەنگى نىوان دەسته‌ی گشتى دهسپاکى و دەسته‌ي داواكارى گشتى پۇوتوكلىك لە لایەن بەریزان وەزىرى دادو سەرۆکى دادو سەرۆکى دەسته‌ی گشتى دهسپاکى و سەرۆکى دەسته‌ي داواكارى گشتى واژوو كرا لە پىكەوتى (۲۰۱۴/۱۲/۹).

پہشی دووھم

چالاکیه کانی نووسینگهی سه رفکی دهسته

نووسینگه‌ی سه‌رُوكی دهسته تایبَه‌تَه به راپه‌پاندن و پیکخستنی نیش و کاره‌کانی و دیداره‌کانی سه‌رُوكی دهسته که فه رمانبه‌رهیک به پله‌ی به ریوه‌به ر سه‌رپه‌شتی نووسینگه دهکات.

نووسینگه‌ی چهند بهشیک له خۆدەگریت له وانه خامه‌نی نهینی که راسته و خۆ لەگەل بە پیوه‌بەری نووسینگه کارده‌کات هەروه‌ها بهشی راگه‌یاندن و بهشی ووردبینی و سەرچاوه‌مروپییه‌کان و پەیوەندییه‌کانی دەرهوھ و دارایی نووسینگه و خزمە‌تگۈزاري بۇ نووسینگه.

لەسەرتايى سالى ٢٠١٤ نۇرسىنگەي سەرۆكى دەستە ھەميشە ئامادەكارى كىدوھ بۇ ئەنجامدانى كۆپۈنە و كانى ئەنجومەنى دەستە لەكتا و ساتى خۆپىدا چونكە ھەموو بېيارە گرنگەكان لەو ئەنجومەنە يەسەند دەكىت.

له چالاکی یه گرنگه کانی نووسینگه خوئاماده کردن و دیراسته تکردنی پهیره‌وی ناوه خوئی دهسته که مان بُو که له لایان به پیز سه رُوكی دهسته ئاماده کرابوو بُو ئەنجومه‌نی دهسته بُو تاوتکردنی له گهله پاویزکار و ئەندامانی ئەنجومه‌ن تا ئەو کاته‌ی که ئەنجومه‌ن بِسەندی کرد دواي ماوه‌بِهک له گفت و گوکردنی تىرىو تىسەل.

په سهندکردني په يکه ری پیکختي دهسته له لایان سه روک وئه نداماني ئهنجومه نه دهسته کاريکي زور گرنگ بيو بټ داهه شکردنې، ئه رکه کان له ناو دهسته دا.

گواستن وهی باره‌گای دهسته‌که‌مان له بینایه‌ی کون بو بینایه‌کی تازه له گهه‌رده کی شورش به‌هؤی فراوان بونی دهسته‌که‌مان و زیادیونه، ستافه، دهسته ئاماده‌کاریه‌کم، زدی، بیوست بیو دواتر تو انیمان له بینایه تازه‌که حنگریین.

له چوارچیوه‌ی دروستکردنی په یوه‌ندییه کی راسته و خو و پته و له‌گه‌ل به‌پرسه ئیداریه کانی پاریزگاکانی کوردستان، و به‌مه بستی پونکردن‌وهی میکانیزم‌ه کانی کاری دهسته، له‌سهر راسپارده‌ی به‌ریز سه‌رۆکی دهسته، به‌ریز سه‌رۆکی دهسته به یاوه‌ری به‌ریزان به‌ریوه‌به‌ره گشتییه کانی فه‌مانگه کانی دهسته چه‌ندین کۆبونه‌وهو دیداری له‌گه‌ل پاریزگاکانی هه‌ریمی کوردستانمان رتکختست ده م شیوه‌یه خواره‌وه:

له ریکه و تی (۲۰۱۴/۵) کویونه و له گهان به ریز یاریزگاری هه ولیر و په ریرسه نیداریه کانی سنوری یاریزگای هه ولیر.

له پیکه‌وتی (۲۰۱۴/۲/۱۰) کوبونه‌وه له‌گه‌ل به‌پیز پاریزگاری ده‌وک و به‌پرسه نیداریه‌کانی سنوری پاریزگای ده‌وک ، له شاری ده‌وک.

له پیکه‌وتی (۲۰۱۴/۲/۲۳) کوبونه‌وه له‌گه‌ل به‌پیز پاریزگاری سلیمانی و به‌پرسه نیداریه‌کانی سنوری پاریزگای سلیمانی، له شاری سلیمانی.

له پیکه‌وتی (۲۰۱۴/۲/۲۴) کوبونه‌وه له‌گه‌ل به‌پیز به‌پرسی نیداره‌ی گه‌رمیان و به‌پرسه نیداریه‌کانی سنوری نیداره‌ی گه‌رمیان، له شاری که‌لار.

نووسینگه‌ی سه‌رۆکی دهسته هه‌میشه و به‌رده‌وام ئاما‌ده‌کاری باشی کردووه بۆ پیکخستنی دیداره‌کانی به‌پیز سه‌رۆکی دهسته وه به‌شداری کردووه له‌سه‌ردا‌نکانی به‌پیزیان بولای هه‌ریه‌ک له به‌پیزان سه‌رۆکی په‌رله‌مانی کوردستان و جیگره‌که‌ی و سکرتیری په‌رله‌مان و سه‌ردا‌نی ئه‌نجومه‌نی دادوه‌ری له هه‌ریمی کوردستان و وزیره به‌پیزه‌کانی کابینه‌ی هه‌شتم کردووه.

ئاما‌ده‌کاری ته‌واومان کرد بۆ دیداریکی گرنگ له نیوان به‌پیز سه‌رۆکی دهسته‌که‌مان له‌گه‌ل هه‌ریه‌ک له به‌پیزان و وزیری خویندنی بالا و به‌پیز و وزیری په‌روه‌رده ئه‌مه‌ش بۆ ئاما‌ده‌کردنی پرۆگرامیک بۆ بره‌ودان به پولی دامه‌زراوه په‌روه‌رده‌بیه‌کان و خویندنی بالا و تویژینه‌وه‌ی زانستی له به‌رنگاربونه‌وه‌ی گه‌نده‌لی .

یه‌کیک له و چالاکیه گرنگه‌کانی نووسینگه به‌شداریکردن بwoo له کردن‌وه‌ی مالپه‌پی دهسته به سه‌رپه‌رشتی به‌پیز سه‌رۆکی دهسته. که مالپه‌پی دهسته له ۲۰۱۴/۸/۱۰ دا بفه‌رمی راگه‌یاندرا و هستافی نووسینگه له به‌شی راگه‌یاندنسه‌رپه‌رشتی ئه‌م مالپه‌په ده‌کهن و کۆمەلیک چالاکی جۇراوجۇر ئه‌نجام ده‌دهن گرنگترینیان بالا‌کردن‌وه و وتار و وۇرك شۇپ و راپرسی و چەندین چالاکی دیکه‌ی دهسته .

ھروه‌ها ده‌مەوی ئاما‌زه به‌ھەول و کوششی به‌پیز سه‌رۆکی دهسته بکه‌م بۆ دابینکردنی باره‌گایه‌ک له شاری سلیمانی بۆ کردن‌وه‌ی لقى سلیمانی دهسته‌ی دهسپاکی لهم پووه‌وهش نووسینگه داواکارییه‌کی چاپکردووه له‌سەر فەرمانی به‌پیز سه‌رۆکی دهسته و ئاراسته‌ی پاریزگاری سلیمانی کردووه بۆ ھاواکاری و هه‌ماهنه‌نگی، دواتر به سوپاسه‌وه توانرا بینایه‌ک دابین بکریت له لایه‌ن پاریزگاری سلیمانی و به‌په‌زامه‌ندی به‌پیز و وزیری خویندنی بالا بۆ دهسته‌که‌مان له شاری سلیمانی. نووسینگه‌ی سه‌رۆکی دهسته ئاما‌ده‌کاری ته‌واوى کردووه بۆ یادکردن‌وه‌ی (پۇزى جىهانى به‌رنگاربونه‌وه‌ی گه‌نده‌لی) له ۲۰۱۴/۱۲/۹ بۆ ئه‌م مه‌بەسته‌ش چەند نووسراویکمان ئاراسته‌ی ئه‌م به‌پیزانه کردووه به‌مەبەستى ھاواکاری و هه‌ماهنه‌نگی بۆ ئه‌م یادکردن‌وه‌ه.

له رۆزى ۹ / ۱۲ / ۲۰۱۴ وه له ژىر دروشمى (با هه‌موومان به‌شدار بین له بالا‌کردن‌وه‌ی كەلتوري دهسپاکی و به‌رنگاربونه‌وه‌ی گه‌نده‌لی) دهسته‌که‌مان له و رۆزه‌دا يادى ئه‌م بۆنے‌يەی کرده‌وه و ئه و بۆنے‌يەی به‌رز راگرت له ھۆلى شەھيد سعد عبدالله له شارى ھەولىر و هه‌رسى سه‌رۆکاکا‌تىيەکەی هه‌ریم و هه‌موو ئەندام په‌رله‌مان و وزیره به‌پیزه‌کان و ئه‌نجومه‌نی دادوه‌ری و داواکاری گشتى و پاریزگاری ھەولىر و ئه‌نجومه‌نی پاریزگاری ھەولىر و زۇرىيەی به‌پرسه کارگىریيەکانی نیداره‌ی

شاری هەولیر و ریکخراوه کانی کۆمەلگای مەدھنی و چەندین کەسايەتی ناسراو لە شاری هەولیر و دەزگاکانی راگەياندن داوهت کرابون و بەشیکیان ئامادەی ئەم يادكردنەوە يە بۇن .

لەم بۆنەدا پروتوكولی هەماھەنگى لە نیوان وەزارەتى دادو دەستە دەسپاکى و داواكارى گشتى كە لە لايەن نووسينگەوە ئامادەكارى بۆ كرابوو لە لايەن بەريزان وەزيرى دادو سەرۆكى دەستە دەسپاکى و داواكارى گشتى هەریمی کوردستان واژوو كرا ئەمەش بە دەستكەوتىكى گرنگ دادەنرىت بۆ دەستە كەمان لە سالى ٢٠١٤ دا.

لە رۆزى ٢٠١٤/١٢/١٠ دا لە زىر هەمان دروشمى رۆزى ٢٠١٤/١٢/٩ لە شارى سليمانى يادكردنەوە رۆزى جىهانى بەرەنگاربۇونەوە گەندەلى كرا بە ئامادەبۇونى بەریز پارىزگارى سليمانى و داواكارى گشتى لە سليمانى و زۇرىبەي بەرپرسە كارگىرېيەكانى پارىزگاي سليمانى ئەم يادكردنەوە نووسينگەي سەرۆكى دەستە لە كۆتايى سالى (٢٠١٤) دەن دا ئامادەكارى دەكتات بۆ دارشتنى پروتوكولىك لە نیوان دەستە گشتى دەسپاکى لە هەریمی کوردستان و ریکخراوى (UNDP).

بەشی سییەم

كارووچالاکييەكانى فەرمانگەي كارگىرى و دارايى

بەپىي ياساي ژماره (۳) ئى سالى ۲۰۱۱ ياساي دهسته‌ي گشتى دهسپاکى هەریمی کوردستان مادەي دوازدەھەم بىرگەي يەكەم فەرمانگەي كار و بارى كارگىرى و دارايى دامەزراوه وە بەسيستەمى ناوخۇي بەرييەبردى دهسته ژماره (۱) ئى سالى ۲۰۱۴ فەصلى حەوتەم مادەي (۲۶) فەرمانگەكە پىك دېت لەم بەشانەي خوارەوە :-

يەكەم / بەشى سەرچاوه مرؤييەكان :

دۇوهم / بەشى كارگىرى و خزمەت گۈزارى :

سىيەم / بەشى دارايى :

چوارەم / بەشى پلان و ئامار :

پىنچەم / بەشى IT

ھەرلەسەرتاي سالى ۲۰۱۴ سەرچەم كارەكانى كارگىرى و دارايى دهستەكەمان لە ئەستۆي ئەو فەرمانگەيە بۇوه فەرمانگەيەكى كاريگەر بۇوه بۇ ھەلسۈراندى دەستەكەمان بۇ دابىن كردىنى فەرمانبەرچ بەشىۋەي دانان ياخود گواستنەوە ياخود گىرى بەست ياخود دامەزراندى كەئىستاكە مىلاكى فەرمانبەرگە يشىتتە (۸۰) فەرمانبەر بەپىي خشته‌ي ژماره (۱) مىلاكى ھاوپىچ لەگەل (۲) گىرىبەست وە ئەنجامدانى مامەلەي دامەزراندى بۇ (۷۰) پلەي وەزيفى كەبە پرۆسەي دامەزراندى تىپەريون وە لەسالى ۲۰۱۵ دەست بەكار دەبن.

لەرووی دارايى يەوه بەپىي خشته‌ي ژماره (۲ و ۳) ھاوپىچ خەرجىيەكانى دەستەكەمان دىيارى كراوه .

دهستەكەمان لەبالاخانەيەكى پىنچ نۆھىي كرى دايى كەنۇسىنگەي دەستەوەرسى فەرمانگەكە لەخۇ ئەگرى .

بەره زامەندى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران لەم سالەدا توانيان دوو پارچە زەھى دابىن بىكەين بەم شىۋەيە:-

پارچە زەھى يەكەم :- بەژمارە (۱۱۷۷۹ / ۸ك ۹۳ حسارۆك) بۇ تەلارى دەستەي گشتى دەسپاکى بەررووبەرى (۲م ۶۴۳۲,۲۸) .

پارچە زەھى دۇوهم :- بەژمارە (۱۱۷۶۵ / ۸ك ۹۳ حسارۆك) بۇ فەرمانگەي گشتى كاروبارى ياساو لېكۆلينە نۇرسىنگەي

ھەولىر بەررووبەرى (۲م ۳۶۷۲,۲۸) وە ھەروەها دوو پارچە زەھووى بەناوى دەستەكەمان تۆمار كراوه لە بەریوبەرایەتى

تۆماركىدىنى خانووبەرەي يەكەمىي ھەولىر كە لەداتووپىكى نزىك بەنيازى دروست كردىنى تەلار ئەبىن بۇ ھەر دوو پارچە

زەھووى يەكە كە لەشۈپىنى شىاوا و گونجاو دايى .

❖ بەشى سەرچاوه مرؤييەكان

لەسەرتاي دامەزراندى دەستەكەمان بەشى سەرچاوه مرؤييەكان سەرچەم كارە كارگىرييەكانى دەستەكەمانى لە خۆگرتوه وەكى (مۆلەت بەگشت جۆرەكانى وە پلە بەرزىكىدەن وە سەرمۇوچە وە ئەژماركىدىنى راژە) كە لەم بەشە ئەنجام دەدرىت

بەشى سەرچاوه مۆبىيەكان پىك دېت لەم ھۆبانەي خوارەوە .

- ١- ھۆبى خۆيەتى.
- ٢- ھۆبى مىلاكتا.
- ٣- ھۆبى مۆلەت.
- ٤- ھۆبى دۆسىيە كەسى.
- ٥- ھۆبى ھاتۇو دەرچۈو.
- ٦- ھۆبى نەزەركىدىنى رازە.
- ٧- ھۆبى خانەنشىنى.

ئەم بەشە لەماۋەيەكى زۆر كەمدا توانى كارو چالاکى زۆر گۈنگ ئەنجام بىدات يەككىك لەو چالاکيانە مامەلەي گواستنەوەي رازەي (٣٣) فەرمانبەر بۇو بۇ سەر مىلاكتى دەستەكەمان، وە ھەزەرە لەم ماۋەيەدا توانىيمان مىلاكتى دەستەكەمان بەشىوەيەكى زۆر وردو سەردەميانە رىك بخەين ، وە لەماۋەي (١/١٤٢٠١٤/١٢/٢١ تاكو ١٤٢٠/١٢/٢١) نووسراو و فەرمانمان ھەبۇوه لەگەل (٥٦٢) ھاتۇومان ھەبۇوه .

❖ بەشى كارگىرى و خزمەتگۈزارى

بەشى كارگىرى و خزمەت گۈزارى كە لە مادەي (٢٨) ئاماژەي پىدرابو كە سەرجەم ئىش و كارەكانى كارگىرى لە خۆ دەگرىت، كارەكانى خزمەت گۈزارى و بەپىوه بىردىن و ھونەرى و چاودىرى دەۋامى ئاسايىي فەرمانبەران لەسەرەتاي دەۋام تا كۆتايى دەۋامى پۇزانە

بەشى كارگىرى و خزمەتگۈزارى پىك دېت لەم ھۆبانەي خوارەوە.

- ١- ھۆبى پرسىكە
- ٢- ھۆبى خزمەت گۈزارى
- ٣- ھۆبى شۇفىئان
- ٤- ھۆبى پەرتوكخانە
- ٥- ھۆبى ھونەرى
- ٦- ھۆبى ئامىرەكان

لە بەشى كارگىرى و خزمەت گۈزارى لەم ھۆبانەي سەرەوە رۇزانە كارەكان ئەنجام دەدرىت ھەر لە كارى نووسراو و فەرمان و كۆنوس، پىشوازى كىرىن لە ئامۇ شۆكاران لە ھاولاتىيان و مىوانان و دانانى شۇفىئى تايىبەت لەسەر ئۆتۈمىبىلەكان بۇ راپەرەندى كارى رۇزانە بۇ دەستەكەمان دابەش كىرىنى پۇستە بۇ ناوه و دەرەوەي دەستەكەمان، ئىش و كارەكانى ھونەرى، كارەبايى، ئەلىكترونى، ئاۋ، ئامىرەكان بە پىيى پېۋىست ئەنجام دراوە.

❖ بهشی دارایی

بەشی دارایی دهستهمان که سەرجەم کاروباره داراییەکان بەریوە دەبات، لە سالی دارایی ٢٠١٤ کارەکانی خۆی ئەنجامداوه لەگەل ئەوەی بودجهی نەبووە ئىمەش بەشی خۆمان بەرکەوتوھ لە كىشەوگرفتى دارايى كە حکومەتى هەریمی کوردستانى گرتۇتەوە بە نەبوونى پارە بۆ مۇوچەی فەرماننەران و خەرجىيەکان.

بەشی دارایی لە(٦) ھۆبە پېڭ دېت بەم شىۋەی خوارەوەيە رۇونكراوەتەوە : -

- ١- ھۆبەی بودجه
- ٢- ھۆبەی مۇوچە
- ٣- ھۆبەی ژمیرىيارى كوتايى و تۆمارەكان
- ٤- ھۆبەی كۈگا
- ٥- ھۆبەی ژمیرىيارى:
- ٦- ھۆبەی گرىيەستەكان:

ئاماژە كىدەن دەعونكىدەن وەي چەند خالىكى بەشى دارايى دهستهمان لە سالى ٢٠١٤:-

يەكەم- بەنسراوی وەزارەتى دارايى و ئابورى بە ژمارە (٢٠٨٨٢) لە ٢٠١٣/١٢/١ لە سەرەتاي سالى ٢٠١٤ دا كار بە پەيرەوی سىستەمى ژمیرىكارى نامەلبەندى دەكەين لە رووی دارايىەوە لەگەل ياساي دەستەدا دەگۈنچىت بۆ سەربەخۇ بۇونى دارايى، بەلام تاكو ئىستا لە بەشىكى كارەكانمان بە تەواوى بە سىستەمى ژمیرىكارى نامەلبەندى ناروات بەریوە واتا بۆ تمويلى دارايى دەبىت بگەرپىنه و بۆ بەریوە بەرایەتى گەنجىنەيەریم و بەلگەي ياداشتى رىيگەپىدان) بکەين ئەمەش كار كىدەن بە سىستەمى ژمیرىكارى مەلبەندى و تاكو ئىستا ئىمە كار بە ھەردوو سىستەمە دەكەين لە رووی تمويلى دارايى وە ، بۆ ئەم مەبەستەش نوسراومان ئاراستە وەزارەتى دارايى و ئابورى / بەریوە بەرایەتى ژمیرىكارى كردۇ بە ژمارە (٩٦٠) لە رىكەوتى ٢٠١٤/١٠/٢٨ تاكو ئىستا وەلامى نوسرامان بۆ نەھاتوھتەوە واتا چارە سەر نەكراوه.

دووهەم- سەبارەت بە ژمارەي جارى بانكى ، دوو ژمارە حسابى جارى بانكىممان ھەيە لە بانكى برايەتى بە ژمارە(١٢٩) بۆ پېشىنەي جۆراوجۆر و خەرجىيەكان ، مۇوچەي فەرماننەران بۆ ژمارە بانكى (١٢٢) كە حسابى مۇوچەي فەرماننەران بە سىستەمى چەكى بانكى مۇوچە وەردەگرن.

سېيەم_ ژمیرەي پېشىنەكان (الحسابات الشخصية المدينە) (السلف) لە خشته ژمارە(٢) جولەي لە سەر ھەبۇھ وە كو:-

١-پېشىنەي بەردەوامى مانگانە (السلف المستديمه) لە مانگى كانونى دووهەم/ ٢٠١٤ بەمەبلەغى ١٠٠٠٠ ده ملىون دينار بۇوە وەلە مانگى شوبات وەرگىراون و بۆ مانگەكانى تر پېشىنەكە بىرى بۇو بە ٣٠٠٠ تەنها سى ملىون دينار واتا لە مانگى شوبات/ ٢٠١٤ تاكو مانگى تموز/ ٢٠١٤ تەنها ئەم بېرە پارەيە پېشىنە دەستە بۇوە و بەرە پارەيەكى زۆر كەم بۇوە وەك پېشىنە بۆ دەستە داواكاريمان لە وەزارەتى دارايى كرد كە رەزامەندى دا پېشىنەي مانگانە لە مانگى ئابى/ ٢٠١٤ بېرە كە زىاد بکات بۆ ١٨٠٠٠ هەزىدە ملىون دينار وە هەروەها رەزامەندى وەرگىرا كە بىرى ٤٠٠٠ چوار ملىون دينار وەك بەخشىن بۆ سەروكى دەستە دواي ئەم توانيمان كارەكان لە رووی دارايى و بە پىيىتى جى بە جى بکەين.

۲- پیشنهای جو را جو را له ساله دا تنهما مهبله غیک و هرگيرا به بري (۱۰,۸۰۰,۰۰۰) وه نئم بره پاره یه بو گواستنوه هی دهسته بووه له باله خانه يك بو باله خانه يك گهوره تر وه نئم پیشنهایه یه کلاکراوه ته وه به مهبلغی (۹,۱۱,۰۰۰) نو مليون یانزه هه زار دینار به پیی پسوله وه بري (۱,۷۸۹,۰۰۰) یهک مليون حهوت سه دلوو ههشتاد نو ههزار دینار ماوهه ته وه وه گه ریزراوه ته وه بو سه ر حسابی بانکی (۱۲۹) له بانکی برایه تی.

۳-پیشینه‌ی هاوشه‌رگیری(۱۰) فرمانبه ر پیشینه‌یان له سهر ماوه له لامان توّمار کراوه به بپی (۳۵,۷۶۰,۰۰۰) تنهها سی و پنجه ملیون حهوت سه‌دوو شهست هه‌زار دینار.

۴- پیشینه‌ی فرماننده‌ی (۱) فرماننده‌ی پیشینه‌ی سه‌دو نهاد و دینار ۵. و چهارم هزار شاهزاده‌ی سه‌دو نهاد و دینار ۵.

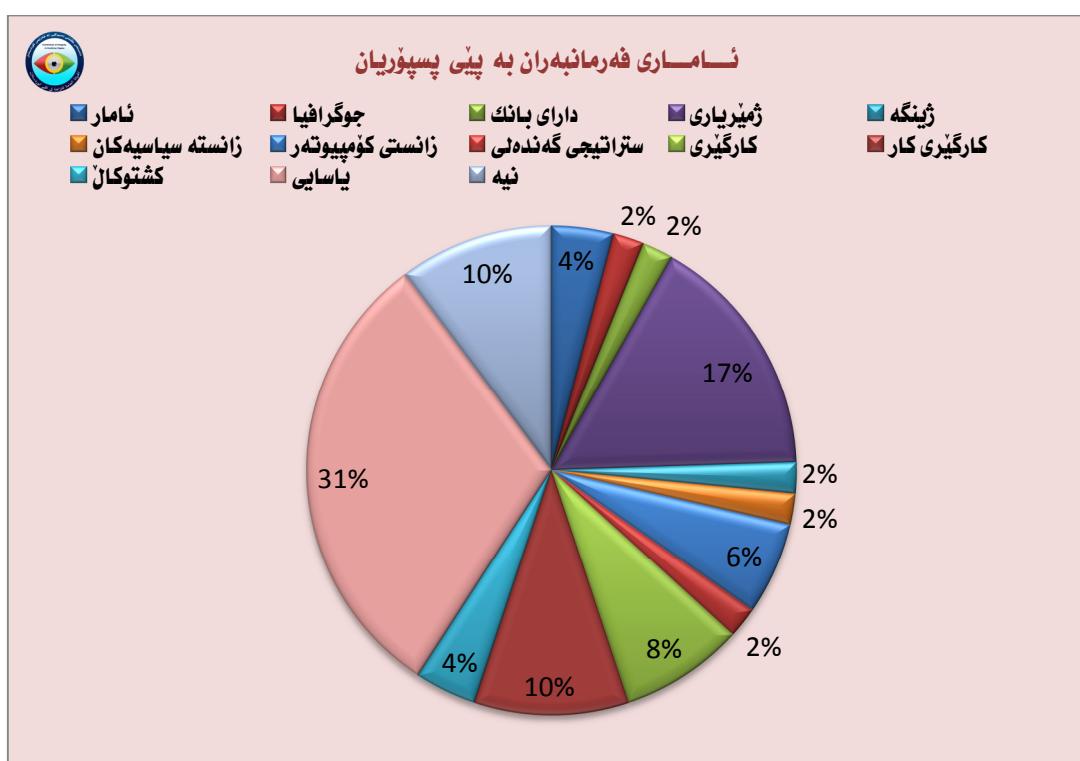
لەش، دلان و ئاماز

به شیء بلان و ئامار که سهر بە فەرمانگەی کاروباری کارگىرى و داراسە لەم ھۆبىانە خوارەوە بىك ھاتۇوه:

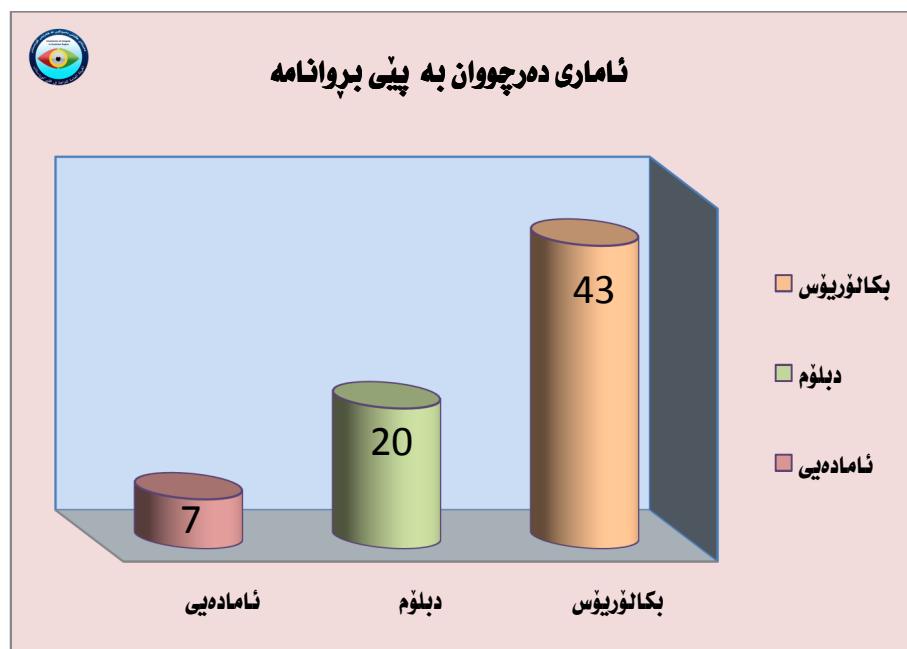
- ۱- هویهی ئامار
 - ۲- هویهی پلان
 - ۳- هویهی ئەندازا

حالکیه کانی به شی یلان و ئامار بیریتین له

۱- دروست کردنی بنکه‌ی زانیاری (قاعده‌البيانات) که تایبته به کوکردن و هی زانیاری سه رجهم فرمانبه‌رانی دهسته‌ی دهستانکم.

۲- دروست کردنی داتا بهیزیک که به شیوه‌ی فورمیک خراوه‌ته رwoo که تایبەته به دامه‌زراندنی ده‌رچووانی زانکو و په‌یمانگاکان به مه‌بەستی دامه‌زراندنیان له دهسته‌کەمان بەگویرەی چەند پیوه‌ریک که ئەنجومەنی دهسته دیاریان کربوو ئەو پیوه‌رانەش بريتىن له (تەمەن، بارى كۆمەلایەتى، ئاستى ده‌رچوون (معدل)، سالى ده‌رچوون، زانیارى زمان و كۆمپیوتەر، كەس و كارى شەھید، گىنېھەست، هەلسەنگاندن) ئەو پیوه‌رانە له سەر سەرجەم ئەو ده‌رچوانە كە ئارەزۇو مەندبۇون لە دهسته‌کەمان دابمەززىن جى بەجى كراون پاش خالبەندى كردن و لىك جياكىدەن وەو بە داتاکردنیان وە رىزبەندى كردنى بەشىوه سىستەمى ئەلكترونى وەپىشاندانى سەرجەم زانیارىيەكان بەشىوه داتا و وىنە ئاماركارىيەكان دواتر (٧٠) كەس لەوده‌رچوانە شايىستە دامه‌زراندن بۇون بە پىرى جۆرى بپوانامە كانىيان وەك لەو وىنە يە خراوه‌ته رwoo .

۳- دروست کردنی ناسنامە‌ی فەرمانبەرانى دهسته‌ی دهسپاکى بە هەماھەنگى لەگەن بەشى (IT) لە پەرلەمانى كوردستان.

بەشی چوارم

فەرمانگەی کاروباری یاسایی و لیکۆلینەوە

ھەماھەنگی لەگەل دام و دەزگاکانی ھەریمی کوردستان :

بەمەبەستى ھەماھەنگى كردن لەگەل دام و دەزگاکانی ھەریمی کوردستان بەسەرپەرشتى بەرپىز سەرۆكى دهسته گشتى دهسپاکى (د.احمد انور محمد) و بەشدارى بەرپىز بەرپىوه بەرى گشتى فەرمانگەی کاروباری یاسایی و لیکۆلینەوە (مشير رشید ابراهيم) ئەو سەردانانه ئەنجام دراون .

سەردانى كردن بۇ پەرلەمانى كوردستان و كۆبوونەوە لەگەل لیزىنەي دەسپاکى و لیزىنەي یاسایي ئەنجامدرا.

بەمەبەستى پېشكەش كردنى زانىارى دەربارەي ئەرك و دەسەلاتى یاسايى دەستەكمان سەردانى پارىزگاکان و ئىدارە سەربەخۆكانى حکومەتى ھەریمی کوردستان كرا و كۆبوونەوە لەگەل بەرپرسە كارگىرەتىيە كەمان و بەرپىوه بەرایەتىيە گشتىيە كەمان و بەرپىوه بەرایەتىيە كەمان و بەرپرسى بەشەكان ئەنجامدرا.

سەردانى كردنى ئەنجومەنى دادوهرەي ، لەميائەي سەردانەكەدا چەندىن كۆبوونەوە ئەنجامدراوە بەمەبەستى ھەماھەنگى كردن و تنسىب كردنى دادوهر و لیکۆلەرەوە دادوهرىيە كان بۇ فەرمانگەی کاروباری یاسایی و لیکۆلینەوە و بەتايبەت بۇ نوسينگەكانى لیکۆلینەوە دەسپاکى شارەكان .

دارپشتنى پەشنووسى پرۇتۆكۈلىك لە نىوان دەستەكمان وە وزارەتى داد بەئامادەبۇونى داواكارى گشتى بۇ پىكھىستن و ھەماھەنگى و كاركىردىنە باوبەش لە نىوان فەرمانگەكمان و داواكارى گشتى بۇ بەدواداچۇنى كىشەكانى گەندەللى و بنېپەرەنگى ئەو دىاردەيە وە لە رىكەوتى ٩/١٢/٢٠١٤ پرۇتۆكۈلەكە لەنیوان بەریزان وەزىي داد و داواكارى گشتى و سەرۆكى دەستە واژوو كرا .

سەردانى بەرپىز سەرۆكى دیوان لە سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وەزیران بەمەبەستى ھەماھەنگى كردن و ھاوکارى كردن و بەدواداچۇن لەپىتناو چاكسازى لە حکومەتى ھەريم .

دارپشتن و دابىن كردنى تۆمارەكانى تايىبەت بە بەرپىوه بەرایەتى لیکۆلینەوە كەناوى تۆمارەكان لە بەندى دەيەم مادەي (٤٨) لە رىنمايىەكانى رىكھىستنى كارى لیکۆلینەوە ۋەزىر (٢) ئى سالى ٢٠١٤ ئاماژە پېكراوە .

بەشدارى كردن لە خول:

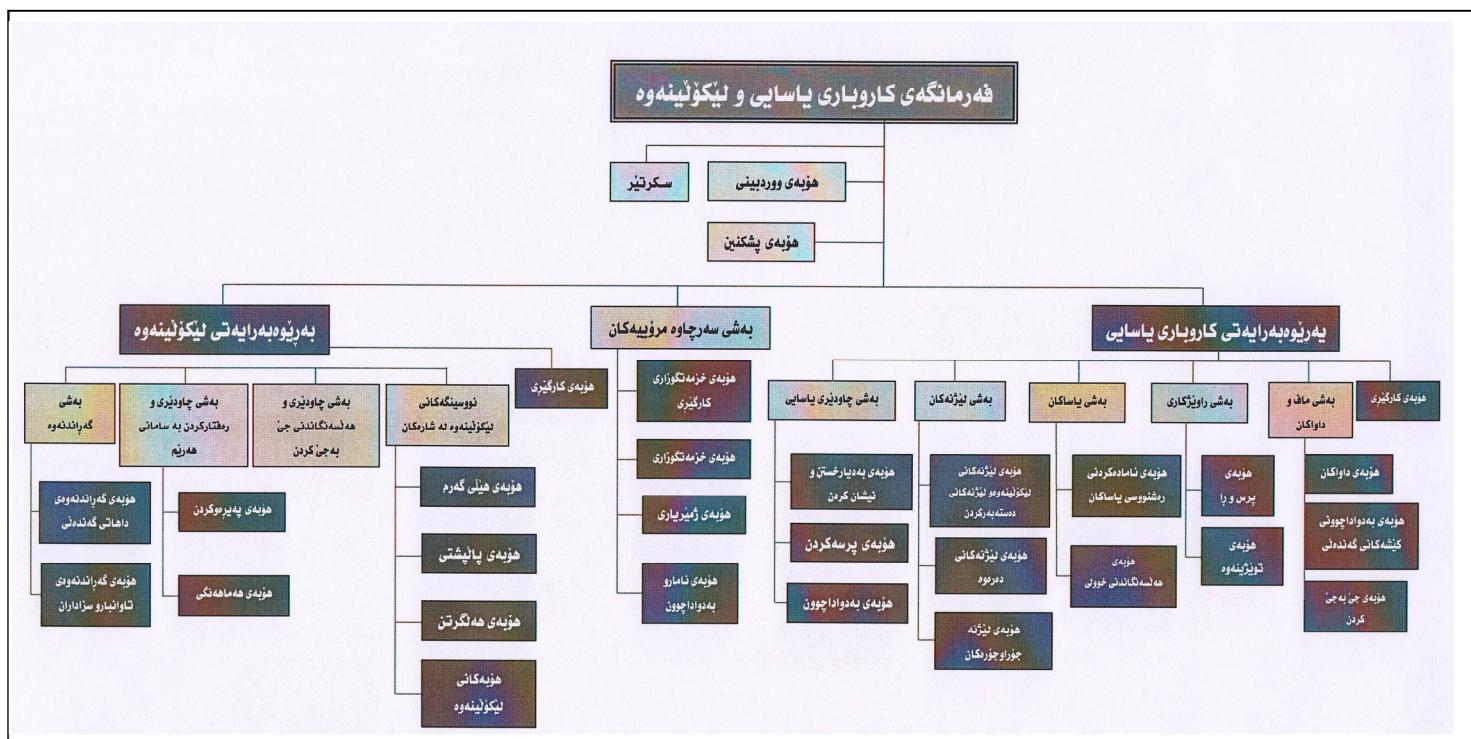
بەرپىز بەرپىوه بەرى گشتى فەرمانگەی کاروباری یاسایی و لیکۆلینەوە و بەرپىز بەرپىوه بەرى گشتى خۆپاراستن و شەفافىيەت لەگەل بەرپىوه بەرى نۇوسىنگەى سەرۆكى دەستە و بەرپىوه بەرى دارايى لە دەستە بەشداريان كرد لە وۇرک شۇپىڭ كە رىكھراوى (UNDP) سازىدابۇو لە وولاتى تۈركىيا دەربارەي (ادارە الجودە ISO ٩٠٠١) .

به پیز به ریوه بری گشتی فه رمانگه‌ی یاسایی و لیکولینه‌و و لیکوله ره و هیه کی دادوه‌ری و دوو له نهندامانی دواکاری گشتی
به شداریان له خولیک کرد که له وولاٰتی نیتاٰلیا به ناوینیشانی (الاسترداد والتعاون الدولي).

نهنجامدانی وورک شوپیک له دیوانی دهسته بُو فه رمانبه ران و لیکوله رهوه دادوه رهیه کانی هردودو به ریوه به رایه تی لیکولینه و هو
به ریوه به رایه تی کاروباری یاسایی و نوسینگه کانی لیکولینه و هوی سلیمانی و دهوك بُو ماوهی (۲) روز .

هه یکه لیه‌تی فهرمانگه‌ی کاروباری پاسایی و لیکولینه‌وه ییک دیت له :

- ۱ بهریوه به رابه رایه تی کاروباری یاسایی.
 - ۲ بهریوه به رابه رایه تی لیکولینه وه.
 - ۳ بهشی سه رچاوه مرویبه کان.

یه ریوه به رابه رایه تی کارو باری یاسایی

له به ریوه به رایه‌تی کاروباری یاسایی ئەم چالاکیانه‌ی خواره‌وه ئەنجامدراوه :

به مهستی که مکردن و زماره فرمانبه ران و ریکخستنی کاری دام و ده زگاکانی حکومه تی هریمی کوردستان نووسراوی زماره (۲۷) له (۲۰۱۴/۸/۲۱) مان ناپاسته سه روکایه تی هنچومه نی و هزیران کردوده تاکو به همه ماهه نگی هم سه روکایه تیه و وزارتی پلان دانان و وزارتی دارایی و تابوری کار بکریت بۆ دوبباره دابهش کردنه و هی فرمانبه ران به سه دام و ده زگاکانی حکومه تی هریمی کوردستان، پیشناوارمان کردوده به رنامه یه ک دابنیت به م شیوه خواره وه:

*دانانی کارنامه (الوصف الوظيفي) بۆ دام و دەزگاكان تاکو هەر فەرمانبەریک ئەرك و مافەكان و سروشتى کارەکەی ديارى بکريت .

*دياري كردنى ميلاكات ، ئەويش لە رىگاى دانانى ھېكەلەت (پەيکەرى رىكخستن) تاکو بتوانريت ميلاك بۆ فەرمانگە كان ديارى بکريت .

*دهستنيشان كردنى فەرمانبەرانى زيادە ميلاكى پىويسىت: بۆ دەستنيشان كردنى فەرمانبەرانى پىويسىت بۆ پرکردنەوهى ميلاكات و ديارى كردنى فەرمانبەرانى زيادە لەھەموو پلە وەزيفەكان كە له پادەي خۆي زياترى ھەيە ، بەمەبەستى سوود وەرگرتەن لە ميلاكى زيادە لە دام و دەزگاكان بۆ سەر لە نوى دابەش كردنەوهى بەسەر وەزارەتكان.

*چارەسەر كردنى كىشەي فەرمانبەرانى زيادە : بەدابەش كردنەوهى فەرمانبەرانى زيادە بەسەر دام و دەزگاكان دەتوانريت فەرمانبەرى زيادە ديارى بکريت و چارەسەر يىكى گونجاويسىش بۆ ئەوانە دابنريت وەك دەوام نەكىدن و پىدانى تەنها موچەى بنەپەتى بۆ ماوهىيەكى ديارى كراو تاکو كارىك لە كەرتى گشتى يان تايىھەت بۇيان دابىن دەكريت لە رىگاى هيىزى كار .

٢- بەمەبەستى جىيەجى كردنى (ميدا الشفافية) لە دامەزراندى فەرمانبەران و جىيەجى كردنى ياسايى راژەي شارستانى نووسراوى ژمارە (٢٢) لە (٢٠١٤/٨/٢٠) مان ئاپاستە سەرۆكايدەتى ئەنجومەنى وەزيران كردۇوە تاکو روون كردنەوهى تەواو و بەرايى پىويسىمان بۆ بىنلىرىن تايىھەت بە دامەزراندى ئە دوو بەپىزەى كە بەدەر لە ياسايى راژەي شارستانى دامەزرابۇون لە وەزارەتى دارايى و ئابورى ، ئەنجومەنى وەزيران و وەزارەتى دارايى و ئابورى نۇر خۆشحال بۇون و فەرمانى دامەزراندەكەيان ھەلۋەشاندەوه .

٣- بەمەبەستى ئەنجامدانى توپىزىنەوهىك لەسەر فەرمانبەرانى كەرتى گشتى وبوونى دادپەرەرە لە دەرمالە و موچەى فەرمانبەران و جىيەجى بە جىيەجى كردنى ياسايى راژەي شارستانى و ميلاكات و پىدانى پلەي وەزيفى نووسراوى ژمارە (٤٠) لە (٢٠١٤/٩/٣) مان ئاپاستە سەرچەم فەرمانگەكانى ھەریمی كوردستان كردۇوە بەمەبەستى زانىنى ميلاك و پەيکەرى رىكخستن و دەرمالە تايىھەت بە فەرمانگەكان و دەستنيشان كردنى فەرمانبەران و چۈنۈتى دابەش كردنى ئە و فەرمانبەرانە بەگۈرەي پەيکەرى رىكخستنى فەرمانگەكان وەندىك لە وەزارەت و فەرمانگەكان تا ئىستا وەلاميان نەداينەوە بۆيە نووسراوى جەختىرىدەوهى ژمارە (٥٠) لە (٢٠١٤/١١/٢٣) مان ئاپاستە گشت ئە و وەزارەت و فەرمانگانە ھەریمی كوردستان كردۇوە كە تا ئىستا وەلاميان نەداينەوە .

تا ئىستا تەنبا ئە و وەزارەتائى خوارەوە وەلاميان نە داوهەتەوە :

- وەزارەتى دارايى و ئابورى .
- وەزارەتى تەندروستى .
- وەزارەتى پىشىمەرگە .

ئەو كارەش لە رىگاى دوو تىم لە فەرمانبەرانى بەپىوه بەرایەتى كاروبارى ياسايى سەردانى بەپىوه بەرایەتى گشتى ديوانى سەرچەم وەزارەتكان و فەرمانگەكانى ھەریمی كوردستان و پەرلەمانى كوردستانيان كردۇوە بۆ روون كردنەوهى ناوهەرۆكى نووسراوى ژمارە (٤٠) ئى سەرەوە و ھەماھەنگى كردن لە گەليان .

٤- لەبىر ئەوهى بە بەردەوامى باس لە پلە تايىبەتە (معوم) دكان دەكىيەت لەلايەكى تريش دەبىتە ھۆكارىك بۇ بەفيقىدانى سامانى گشتى وولات ، نووسراوى زمارە (٤٦) لە (٢٠١٤/١١/١٢) مان ئاراستەى سەرۆكايدىتى ئەنجومەنى وەزيران كردووه بەمەبەستى زانىنى زمارەي فەرمانبەرە پلە تايىبەتە (معوم) دكان و بىرى ئەو دەرمالانەي كەبويان خەرج دەكىيەت كە زمارەيان (٨٣) پلە تايىبەتى معەوەمن كە بە نووسراوى زمارە (٦٩٩٤) لە ٢٠١٤/١١/٦ سەرۆكايدىتى ئەنجومەنى وەزiran / فەرمانگەي كاروبارى كارگىپى دارايى بۆمان هاتووه وە، ھەر بۇ ھەمان مەبەست ھەمان نووسراومان ئاراستى وەزارەتى دارايى و ئابورى كردووه ، وەكى دەستەي گشتى دەسپاکى پېشىيارمان كردووه يان پۆستيان پېيىدىرىت ياخود خانەشىن بکرىئەن ، وە بە نووسراوى زمارە (١١١٤١/٢/٩) لە (٢٠١٤/١٢/٢١) وەزارەتى دارايى و ئابورى وەلام دراوهتىوھ كەوا ئەو پلە تايىبەتە (معومانەي) حکومەتى ھەرمىمی کوردستان ئەوانەي پېشتر بە فعلى كاريان كردووه مۇوچەو دەرمالەي تايىبەت (استثنائى) بۆيان خەرج دەكىيەت كە ئىستاكە معەوەمن بەلام ئەو معەوەمانى كە بەكىدەيى ئەو كارەيان ئەنجام نەداوە دەرمالەي تايىبەتىان بۇ خەرج ناكرىيەت بە پاي ئىمەش ئەوهى ئىستا بە فعلى كارى پلەكەي خۆي ناكات دەرمالەي تايىبەتىكە و استثنائىيان لى بېپن.

٥- بەمەبەستى زانىنى زمارەي ئەو فەرمانبەرانەي كەوا مۇوچە وەردەگىن و دەوام ناكەن نووسراوى زمارە (٤٩) لە (٢٠١٤/١١/٢٣) مان ئاراستەى سەرۆكايدىتى ئەنجومەنى وەزiran كردووه تاكو ئەو سەرۆكايدىتى كە پېتگای خۆيانەوە گشتاندىك بۇ سەرچەم وەزارەتە كان و فەرمانگەكاني ھەرمىمی کوردستان بکات ، ئەمەش دەبىتە ھۆكار بۇ :

أ - بەدەست كەوتى ئامارىك بۇ زمارەي ئەو فەرمانبەرانەي كەوا مۇوچە وەردەگىن و دەوام ناكەن .

ب - بەرپرسىيارىتى ياسايىي بخريتە ئەستۆي بەرپرسى دەزگاكە كاتىك بەديار دەكەۋىت كەوا كەسىك مۇوچە وەردەگىيەت و ئىمەى لى ئاگادار نەكىدۇتەوە .

ئەو شوينانەي تا ئىستا وەلاميان داوهتەوە :

- فەرمانگەي ھەماھەنگى و بەدواداقچوون / سەر بە سەرۆكايدىتى ئەنجومەنى وەزiran (ھىچ فەرمانبەريکيان نىيە دەوام نەكەت و مۇوچە وەربىگىيەت) .
- دەستەي گشتى ناوجە كوردستانىيەكاني دەرەوهى ئىدارەي ھەرىم (ھىچ فەرمانبەريکيان نىيە دەوام نەكەت و مۇوچە وەربىگىيەت) .
- وەزارەتى ئاواهدان كردنەوە نىشته جى كردن (بە نووسراوييان زمارە (٧٤٧٠) لە ٢٠١٤/١٢/١٤ لىستى فەرمانبەرانى زىادە كە دەوام ناكەن و مۇوچە وەردەگىن زمارەكەيان (٩١) فەرمانبەرە ھەروەك لە لىستى ھاپىچى راپۆرتەكەمان هاتووه) .
- دەستەي سەرەبەخۆي مافى مەرقۇ بە نووسراوييان زمارە (١٧٢٩) لە (٢٠١٤/١٢/٢٢) ئاگاداريان كردىنەوە كەوا ھىچ فەرمانبەريکيان نىيە دەوام نەكەت و مۇوچە وەربىگىي تەنها (٤) چوار فەرمانبەرى نووسىنگەي چەمچەمالىيان ھەيە بە بىپارى زمارە (٤٩٨) لە (٢٠٠٤/٦/٢١) سەرۆكايدىتى ئەنجومەنى وەزiran ئىدارەي سلىمانى تەنسىبن لە كەركوك مانگانە پشتگىرى بۇ فەرمانگەكانيان دەبەن و مۇوچەي پى وەردەگىن .

بەریو بە رایەت لیکۆلینەوە

کارو چالاکیه کانی بەریو بە رایەت لیکۆلینەوە

❖ دانانی رینماییی ژماره (۲) له سالی ۲۰۱۴ له زیر ناویشانی (تنظيم العمل التحقيقی للهیئة العامة للنزاهة لأقليم کوردستان العراق).

❖ بە دواداچوون بۆ ئەو ھە والانه دە کریت کە رۆزانه دەگاتە دەسته کەمان بەو ریگایانه خواره وە :

* دانانی هیلی گەرم بەم دوو ژمارەیی (کۆرەك ٩٧٦٧ ١٠١٠٧٥١) و (ئاسیا سیل ٤٠٨٤٤١٧٧٠)

* دانانی ئیمەیل (E-Mail) بۆ ھەمان مەبەست (despaki.hotline@yahoo.com)

❖ دانانی فەرمانبەریکی دەرچووی کۆلیزی یاسا بۆ (رصد) کردنی بابەتە کان کە له گۇۋارو رۆژنامە کان بلاو دە کریت وە تو تاکو ئەو بابەتە دەستنیشان بکات کە باس له گەندەلی دەکەن .

- ۳- بە مەبەستی بە دواداچوون بۆ خەرجیه کانی حکومەت بە نووسراویمان ژماره (۱۴) له (٢٩/١٠/٢٠١٤) داوامان له وەزارەتی دارایی و ئابووری کردووه تاکو ژمارە حسابی خەرجی و داھاتى گشت وەزارەتە کان و فەرمانگە کانی ھەرمی کوردستان بۆمان دەستنیشان بکەن تاکو لهو ریگایەوە بىزازىت ئایا زىدە بىزىي کراوه له خەرجیه کان يان نا ؟

ریکاری لیکۆلینەوە پالپشت بە (قانون أصول المحاكمات الجزائية) ژماره (٢٣) سالی (١٩٧١) رینماییه کانی ریکخستنى کاری لیکۆلینەوە ژماره (٢) ئى سالی (٢٠١٤) قۇناغە کان و ریکكارە کانی بەم شىۋوھى دەبىت :

قۇناغى يەکەم : وەرگرتى زانىارى (معلومە) و تاۋوتىيە کە زانىارىيە کە ئایا دەکەوەتە زېر رکىفی ياسايى دەسته کەمان يان نا وە ئەوانە ئاكەونە زېر رکىفی ياسايى دەسته کەمان ئەوا پالپشت بە مادده (٥) بىرگە (٢) وە مادده (٧) ئى رینماییه کانی (إجراءات التحقيق) ، ئەو زانىاريانە ھەلدە گىریت بەلام زانىارىيە کانى تر تايىەت بە گەندەلی دەخرىتە بەردەم لیکۆلەر دادوھرىيە کان بۆکارکردن لە سەرى .

قۇناغى دووهم : داواي ھەوالدەرى (الدعوى الأخبارية) ، ئەمەش لە كاتىكە كە تۆمار دەکریت لە تۆمارى بىرەتى ھەوالدەن و لیکۆلەرە وە دادوھرى زانىارى دەربارەي كىشە كە كۆدە كاتە وە لیکۆلینەوە تىايىدا دەكەت ، ئەگەر تو خمى سزا يى تىدابىت پىشكەش بە دادوھرى لیکۆلینەوە دەكەت .

قۇناغى سىيەم : داواي سزا يى (الدعوى الجزائية) كە لیکۆلەرە وە دادوھرى دواي دەست نىشان كردنی تو خمى سزا يى لە زېر سەرپەرشتى دادوھرى لیکۆلینەوە دەسته کەمان لیکۆلینەوە لە سەر دەكەت و تاکو بېپارى پىويىست و سزا ياسايى لە لايەن دادوھرى لیکۆلینەوە دەسپاکى وەردە گىریت .

نئاماری کۆکردنەوەی زانیاری و کارکردنی نووسینگە کانی لیکۆلینەوە بەم شیوه‌یە خواره‌وەیه :

نووسینگہی هاولیر

کوی گشتی زانیاری هاتوو توّمارکراو له توّماری بنه پرهتی (البلاغات) (۸۳) زانیاریه، پالپشت به مادده‌ی (۵) بِرگه (۲) وه مادده (۷) له رینماییه کانی ریخستنی کاری لیکولینه وه ژماره (۲) ای سالی (۲۰۱۴) له کوی گشتی ئەم زانیاریانه (۱۲) زانیاری هەلگیراون له لایه‌ن به ریوه به رایه‌تی لیکولینه وه چونکه پەیوه‌ندی به دەسته‌کەمان نى يە و كىشەي كارگىزىن.

(۴۸) زانیاری له توماری بنه په تى هه والددرى تومارکراوه له لایهن لیکولله ره وهی دادوهری لیکوللینه وهی تیادا ده کریت ، له ککوی نه و داوا هه والددریانه (۱۶) داوا له توماری بنه په تى سزاپی تومارکراوه ریکاری یاسایی تیادا وه رگراوه به بپیاري دادوهر (۷) داوابی سزاپی یه کلا کراوه ته وه ، داخراون له بېر نه بیونی تو خمی سزاپی .

نووسینگهی سلیمانی

کۆی گشتى زانيارى هاتوو توّماركراو له توّمارى بنه پهتى (البلاغات) (٥٩) زانياريه ، پالپشت به ماددهى (٥) بېرگە (٢) وە مادده (٧) له رىنمايىه كانى رىخختنى كارى لىكۈللىنە وە ژمارە (٢) ئى سالى (٢٠١٤) له كۆي گشتى ئەم زانياريانە (٦) زانيارى ھەلگىراون (١) زانيارى تەوھيد كراون له بەرئە وەي ھەمان بابەت بۇون .

(۴۹) زانیاری له توماری بنه پهتی هه والدھری تومارکراوه له لایهن لیکوله ره وھی دادوھری لیکولینه وھی تیادا ده کریت ، له کوئی ئەو داوا هه والدھریانه (۳) داوا له توماری بنه رهتی سزاپی تومارکراوه .

نووسنگهی دهک :

(۴) زانیاری له توماری بنه‌رهتی هه‌والد هری تومارکراوه له لایه‌ن لیکوله ره وهی دادوهری لیکولینه وهی تیادا ده کریت ،
تاتاکو نئستا (۱۴۸) زانیاریمان بدهست گه بشتووه مه هه مو و رنگا کانه وه وه کو له خشته‌ی ئاماری هه‌والد کان هاتووه .

۱- ئاماڻي زانداره کان :

ئەو کىشانەی كە پەيوەندى بە دەستەكەمان نىھەو كە تۇخى جزائى تىدانىھە و نۇوسراومان ئاپاستەي وەزارەتكان كردۇوه بۆ چارەسەركىدىنى چونكە پەيوەندارە بە لايەنى كارگىرى .

٢- داوا ھەوالدەريي كان (الدعوى الأخبارية) : كە قۇناغى دووهەمەو لېكۆلەرەوە دادوھرىيەكان زانىارى كۆ دەكەنەوە لەسەر بابەتكە

داواي ھەوالدەريي	پارىزگا
٤٨	ھەولىر
٤٩	سلیمانى
٢	دھۆك

٣- داوا سزاىي يەكان (الدعوى الجزائية) : دواي ئەۋەھى لېكۆلەرەوە دادوھرى پېشىكەشى دادوھرى دەكات يان لە دادگایەكى تر لەسەر بىنەماي اختصاصى نوعى دادەنرىت .

داواي سزاىي	پارىزگا
١٦	ھەولىر
٣	سلیمانى
.	دھۆك

ھەيکەلەتى نووسىنگە كانى لىكۈلىنەوه:

نووسىنگەي ھەولىر

میلاكتى نووسىنگەي ھەولىر كە لايىن ئەنجومەنى دادوھرى تنسىب كراون :

تىپىنى	ژمارە	ناونىشان
تفرغ كراوه بۆ كارى دەستەكەمان	١	دادوھر
تفرغ كراوه بۆ كارى دەستەكەمان	٧	لىكۈلەرەوهى دادوھرى

نووسىنگەي سليمانى

میلاكتى نووسىنگەي سليمانى كە لايىن ئەنجومەنى دادوھرى تنسىب كراون :

تىپىنى	ژمارە	ناونىشان
سەرەپاي كارەكانى لە ئەنجومەنى دادوھرى	١	دادوھر
تفرغ كراوه بۆ كارى دەستەكەمان	١	لىكۈلەرەوهى دادوھرى
سەرەپاي كارەكانيان لە ئەنجومەنى دادوھرى	٢	لىكۈلەرەوهى دادوھرى

نووسینگەی دھۆك

میلاکی نووسینگەی دھۆك که لەلایەن ئەنجومەنی دادوھری تنسيب کراون :

تىپپىنى	ژمارە	ناونىشان
سەرەپاي كارەكانى لە ئەنجومەنی دادوھری	١	دادوھر
سەرەپاي كارەكانىيان لە ئەنجومەنی دادوھری	٢	لىكۆلەرەھە دادوھری

كە شىكىرنە دەكەين بۇ ئامارەكانى زانىاري و ھەوالدەرى و سزاپىي بۇمان رۇون دەبىتەوە كە نەتوانراوە لە سلىيمانى و ئىدارەي (راپەرين ، گەرميان) پارىزگايى ھەلەبجە و دھۆك وەك پىويىست كار بکەين لەبەر نەبۈونى مىلاك و پېداۋىستى كاركىدن ، لىكۆلەرەھە دادوھری كاتىك تفرغ ناكىرىت چۆن دەتوانىت سەرەپاي كارەكانى خۆى ئەركەكەي ئەنجام بىدات ؟ چونكە كۆمەلېيك كارى خۆى ھەيە لە دادگايى لىكۆلەنەوەكان سەربارى ئەۋەش لىكۆلەنەوەي دەستەي دسپاکى بکات ، لەلایەكى تر لىكۆلەرەھە دادوھری لە سلىيمانى يە چۆن دەتوانىت لىكۆلەنەوە بکات لە قەلادزە يان پىنچوين يان گەرميان بەتكەن ، ھەروەها لىكۆلەرەھەيەكى دادوھری لەناو شارى دھۆكە چۆن دەتوانىت لىكۆلەنەوە لە قەزايى زاخى يان ئاكىرى بکات ھەندى بۇ چارەسەرکىدىنى ئەم كىيىشەيە بەپىز سەرۆكى دەستە چەندىن جار سەردانى دادگايى تىيەلچۈونەوەي سلىيمانى كردووھە ھەفتانە رۆزىك لە سلىيمانى بەخۆى لە نووسىنگەي سلىيمانى دەۋامى فەرمى دەكەن و سەربەرشتى و بەدوا داچۇون دەكەن بەلام دادگايى تىيەلچۈونەوەي سلىيمانى دەلەن ئىمە لىكۆلەرەھە دادوھریميان نىيە .

بۇ ھەمان مەبەست بەپىوه بەرى گشتى فەرمانگايى كاروبارى ياسايىي و لىكۆلەنەوە بە ياوهرى راۋىيىڭكارى سەرۆكى دەستە سەردانى پارىزگارى (دھۆك) و دادگايى تىيەلچۈونەوەي (دھۆك) يان كرد ۋۇرۇيىكىان بۇ دادگايى دەسپاکى تەرخان كردو دوو لىكۆلەرەھە دادوھری تەنسىب كراون و سەرەپاي كارەكانى خۆيان لىكۆلەنەوە لە كەيىسەكانى دەسپاکى دەكەن .

لىرىدا داوا دەكەين لىكۆلەرەھە دادوھری و ئامارانو كەل و پەل و شوپىنمان بۇ دابىن بکرىت بۇ ئەۋەھى بتوانىن لە ھەموو كوردستان كارەكانمان ئەنجام بىدەين بە پىچەوانەوە كارەكانمان لەناو پارىزگايى ھەولىر قەتىس ماوه ھەروەك لەو ئامارەي سەرەھە دىيارى كراوه .

بەشی پێنجهم

چالاکییەکانی فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت

فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت لە سالی (٢٠١٤) لە چەند بواریک کارو چالاکی ئەنجامداوه، ئەو کارو چالاکیانەش بەم شیوه‌یەی خوارەوە دەخەینە پوو:

یەکەم / فۆرمی ناشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکان:

پالپشت بە یاسای دهسته‌ی گشتی دهسپاکی لە مادده‌کانی (بەندی ٢ و ٣ لە بىرگەی حەوتەم مادده‌ی پێنجهم کە تیايدا ئەو بەرپرسانەی کە پیویسته سامانەکانیان بۆ دهسته ناشکرا بکەن دیاريکراوه و بەندی (١) لە بىرگەی سیئیم لە مادده‌ی (١٢) فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەتی لە دهسته راسپاردووه کە ئەم کاره بکات، لە دهستەش لە نیو فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت بەشیکی تایبەتمان بۆ ئەم کاره تەرخانکردووه (بەشی بەدەستھینانی نارهوا - قسم الکسب غیر المشروع) کە کاری کۆکردنەوەی داتا و شیکردنەوەی داتا و بەدواچوونی سامانی ئەو بەرپرسانەیە کە یاسای دهسته دەيانگریتەوە. ئەم پرۆسەیە لە پیگەی فۆرمیکەوە ئەنجامدەدریت کە بە (فۆرمی ناشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکان) ناسراوه وە (نمۇونەی فۆرمەکە لە سایتی دهسته www.despaky.com فەراھەمە).

وە ئەوەی شایانی ئاماژە پیکردنە، فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافییەت لە بارەی پرۆسەی ناشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکانی گەورە بەرپرسانى هەریم داتاکان و راپورتی بەردەوام لە پیگای هۆکارەکانی راگەياندن لەبارەی ژمارەی فۆرمەکان و پیزەی پابەندبۇونى دامەزراوه‌کانی هەریمی کوردستان بلاودەکاتەوە بۆ ئەوەی پای گشتی پۆژ بە پۆژ ئاگادارى پیشکەوتەکانی ئەم پرۆسەیە بىت. دهستەکەمان لە پیگای لېزىنە تایبەتەوە هەماھەنگى دەکات لەگەل دامەزراوه‌کانی هەریم وەکو بەپیوه بەرایەتى گشتى تۆمارکردنى خانووبەرە لە وەزارەتى داد و بەپیوه بەرایەتى گشتى هاتووجۆز لە وەزارەتى ناوه خۆ و لقى بانکى ناوەندى لە پارىزگاکانی هەریمی کوردستان لە وەزارەتى دارايى و بانکە ئەھلىيەکان و بەپیوه بەرایەتى گشتى تۆمارکردنى كۆمپانياکان لە وەزارەتى بازركانى و پيشەسازى بە مەبەستى سوود وەرگرتەن لە داتابەيسى ئەم بەپیوه بەرایەتىانه بۆ بە دواچوونى دروستى زانیارىيە پیشکەشکراوه‌کان. لە خوارەوە ئامارى گەراندەوەی فۆرمى ناشکراکردنی بەرژەوەندییە داراییەکان تا پۆژى چوارشەممە پیگەوتى (٢٠١٤/١٢/٣١) دەخەینە پوو:

یەکەم: ئەنجومەنی بالا دادوھرى لە کوردستان

فۆرم ٧٦٤

سەرۆکى دەسەلاتى دادوھرى و دادوھرانى دادگای تەمییز و دادوھران و لىكولەرەوە دادوھرييەکان

دۇووهم: پەرلەمانى کوردستان

فۆرم ١١١

سەرۆکى پەرلەمان و جىڭرى سەرۆك و سكرتىرى پەرلەمان و ئەندامانى پەرلەمان

٥٤ فۆرم	پاویژکارانی پەرلەمان
سیئیه م: دەسەلاتى جىبەجىتكىدىن	
١٩ فۆرم	أـ سەرۆكایەتى هەریمی کوردستان
بـ حکومەتى هەریمی کوردستان (کابینەتى هەشتم)	
٢ فۆرم	- سەرۆك و جىڭرى سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران
١٥ فۆرم	- لەسەر ئاستى وەزيرەكانى کابینەتى هەشتم
٣٨ فۆرم	- لەسەر ئاستى پله تاييەتكانى سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وەزiran
٥٤٥ فۆرم	- لەسەر ئاستى وەزارەتكان
٣٣ فۆرم	جـ لەسەر ئاستى فەرمانگەكانى نەبەستراوه بە وەزارەت
چوارەم: دەستە سەربەخۆكان لە هەریمی کوردستان	
٢٣ فۆرم	سەرۆك و پاویژكار و بەريوھەبرى گشتى و يارىدەدەرى بەريوھەبرى گشتى
١٦٤ فۆرم	كۆى گشتى زمارەتى فۆرمى گەراوه

دووهەم / پېۋەزەكانى فەرمانگەتى خۆپاراستن و شەفافىيەت:

أـ بەشى گەشەپىدان و راھىتان لە سالى (٢٠١٤) كارى كردۇوە لەسەر ئامادەكىدىن چەندىن پېۋەزەتى ستراتىزى بە هەماھەنگى لەگەل دامەزراوه كانى حکومەتى هەریمی کوردستان، ئەم پېۋەزانەش بىرىتىن لە:

١. پېۋەزەتى گىتكەنەوە بىنەماكانى دەسپاکى لەتىو پېۋەزەكانى خويىندن (پېۋەزەتى ھاوېشى فەرمانگەتى خۆپاراستن و شەفافىيەت لە دەستەكەمان و بەپېۋەبرايەتى گشتى پېۋەگرام و چاپەمنىيەكان لە وەزارەتى پەروەردەتى حکومەتى هەریمی کوردستان). بە مەبەستى گىنگى دان و جىڭىڭا كەنەنەوە بىنەماكانى دەسپاکى و بەرەنگاربۇونوھە گەندەلى لە نىو پېۋەزەكانى خويىندن ھەردوو فەرمانگەتى خۆپاراستن و شەفافىيەت لە دەستە گشتى دەسپاکى و بەپېۋەبرايەتى گشتى پېۋەگرام و چاپەمنىيەكان لە وەزارەتى پەروەردەتى ھەریمی کوردستان بە ھاوېشى ھەلسان بە دانان و داراشتنى پېۋەزەيەكى ھاوېشى درىزخايەن كە سەرەتاي ئەم پېۋەزەيەش بىرىتى بولۇ لە ساز دانى وۇرک شۆپىيەكى ھاوېش لە پىكەوتى (٢٠١٤/٩/١٧) لە ژىئر ناونىشانى (فيرىبۇونى چەمكى دەسپاکى لە دامەزراوه پەروەردەيىەكان) بە ئامادەبۇونى سەرۆكى دەستە گشتى دەسپاکى و وەزىرى پەروەردەتى حکومەتى هەریمی کوردستان و بەپېۋەبرانى گشتى لە ھەردوو لايەن و چەندىن ميوانى تر لەسەر ئاستى مامۆستاي زانكۇ و چالاکوانى مەدەنلى و كەسانى شارەزا. لە كۆتايى دا ھەردوو لا گەيشتىن

بە چەند پیشنيار و راسپارده يەك بۆ به دىھىناني ئامانجىكى سەرەكى كە برىتىيە لە گرنگى دان و جىڭا كردنەوەي بابهەتكانى دەسپاکى و بەرهنگاربۇونەوەي گەندەللى لە نىئۇ پېۋگرامەكانى خويىندىن. ئىستا ئەم پېۋزەيە بە چەند ھەنگاوېك لە قۇناغى جى بە جى كردىن دايە، گىنگەتىن مىكانىزمى جىبىھەجىكىرىنى راسپاردە و پىشنيارەكانى وۇرکشۇپى ھاوبەش برىتىيە لە پىكەپىنانى لىزىھەيەكى ھەماھەنگى لە نىوان ھەردوو فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافىيەت و بەپىوه بەرايەتى گشتى پېۋگرام و چاپەمنىھەكان.

دواى چەند دانىشتنىك گەيشتىن بە نەخشە پىگايەك بۆ دانانى پېپەرىك (دليل) كە بابهەتكانى دەسپاکى و بەرهنگاربۇونەوەي گەندەللى لە خۆدەگىرىت لەگەل پىنۋىنى كردىن مامۆستاييان لەبارەي شىۋازى وتنەوەي بابهەتكە. ئەمەش بە دوو قۇناغ دەبى:

قۇناغى يەكم تايىيەت دەبىت بە دانانى پېپەر بۆ پۆلەكانى (٦-٦) بەنەپەتى و راھىنان بە مامۆستاييان بە مەبەستى چۆنیەتى وتنەوەي بابهەتكان، ئامانجى ھەردوولا ئەوھەيە بۆ سالى خويىندى (٢٠١٥-٢٠١٦) ئەم پېپەرە لە پۆلەكانى (٦-٦) بەنەپەتى بخويىندرىت. وە لە كۆتاىي سالى خويىندى (٢٠١٥-٢٠١٦) فيدباك وەردەگىرىت بۆ ھەلسەنگاندى قۇناغى يەكم.

قۇناغى دووه مىش تەرخان دەكىرىت بۆ دانانى پېپەر بۆ پۆلەكانى (٧-١١) بەنەپەتى و راھىنان بە مامۆستاييان بە مەبەستى چۆنیەتى وتنەوەي بابهەتكان، ئامانجى ھەردوولا ئەوھەيە بۆ سالى خويىندى (٢٠١٦-٢٠١٧) ئەم پېپەرە لە پۆلەكانى (٧-١١) بەنەپەتى بخويىندرىت. وە لە كۆتاىي سالى خويىندى (٢٠١٦-٢٠١٧) فيدباك وەردەگىرىت بۆ ھەلسەنگاندى قۇناغى دووه م.

بە شىۋەيەكى گشتى ئەم پېۋزەيە بە پېۋزەيەكى ستراتىيە دادەنرىت كە كاردەكەت لەسەر ئاشناكىرىنى نەوەي داھاتوو بە بنەماكانى دەسپاکى و بەردەواام پىداچوونەوەي زانسى بۆ ئەم پېۋزەيە دەكىرىت.

٢. پېۋزەي چالاکىرىنى رۆللى دامەزراوه كانى خويىندى بالا لە بەرنگاربۇونەوەي گەندەللى پېۋزەي پىشنياركراوى فەرمانگە خۆپاراستن و شەفافىيەتە لە دەستەكەمان كە پىشىكەشى وەزارەتى خويىندى بالا و توپىزىنەوەي زانسى حکومەتى ھەریمى كوردستان كراوه.

٣. پېۋزەي فېرىيۇنى ياسايىي بەردەواام: بەشى گەشەپىدان و راھىنان لە فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافىيەت ھەلددەستى بە رېكخىستى ئەم پېۋزەيە كە برىتىيە لە شىكىرىنى دەستەكەمان كە پىشىكەشى وەزارەتى خويىندى بالا و توپىزىنەوەي زانسى حکومەتى ھەریمى كوردستان كراوه.

ب-بەشى شەفافىيەت و رەفتارى وەزىفى لە سالى (٢٠١٤) كارى كردووه لەسەر چەند پېۋزەيەك ، ئەم پېۋزەنەش برىتىن لە:

ا. پېۋزەي ئامادەكىرىنى پەشىنۇسى پېنمایي پىساكانى رەفتارى وەزىفى: بابهەتى (بنەماكانى رەفتارى وەزىفى) لە ياساي دەستەي گشتى دەسپاکىي زمارە (٣) ئى سالى (٢٠١١) بە گىنگىيەوە بايەخى پىتىراوه، بۆيە ياسادانەر لە ماددەي سىيەم لە ياساكە كە تايىيەتە بە ئامانجەكانى دەستە لە بىرگەي پىنچەم هاتووه:

"جىڭىر كردىن وەلسەنگاندى رەفتارى وەزىفى وله ئەستق گىتنى بەپىرسايەتى لە كاتى بە جى گەياندىنى راژەي گشتى، بە گوېرە ئەو ياسا و رېكارانەي گەندەللى قەدەغە دەكتات".

فەرمانگەی خۆپاراستن و شەفافیەت لە دەستەی گشتی دەسپاکی لە ماوەیدا لە پىگای لېژنەی تايىەتمەند و بە سوود وەرگرتن لە ئەزمۇونى پىادەبۇونى پىپەوى ژمارە (۱) ئى سالى (۲۰۱۱) و بە ھاواکارى و پاوىزىرىدىن لەگەل لايەن پەيوەندىدارەكان وشارەزايىن ئەركى دارشتنى پىنمايى پىساكانى پەفتارى وەزيفى لە ئەستقىرىت كە بە پىي ياسا ئەم ئەركە بە دەستە سېپىدرابو.

لە ئىزىز پۇشنايى ئەمەدا، بە پىي بىرگەى (شەشەم) لە ماددەي (پىنچەم) لە بەشى دووهەم (ئەرك و دەسەلاتەكانى دەستە) لە ياساى دەستەي گشتى دەسپاکى لە هەریمی کوردستان ژمارە (۳) ئى سالى (۲۰۱۳) تايىەت بە دەركىرىدىن پىنمايى بۇ پىساكانى پەفتارى وەزيفى، وە لە روانگەي ئەوهى بىرگەى (شەشەم) لە ماددەي (۴۹) لە پەپەوى ناوخۇي دەستەي گشتى دەسپاکى ژمارە (۱) بۇ سالى (۲۰۱۴) ئەركى ئامادەكىرىنى ئەم پىنمايىي خستقى ئەستقى فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت، بۇ ئەم بەستە فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت بە چەند ھەنگاۋىك پەشىنوسى پىنمايى پىساكانى پەفتارى وەزيفى ئامادەكىرد، ئەم ھەنگاۋانەش بىرىتى بۇون لە:

ئامادەكىرىنى پېۋڙەي رىنمايى رىساكانى رەفتارى وەزيفى لە لايەن بەرپىز بەرپۇھەرى گشتى فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت.

بەشى شەفافیەت و رەفتارى وەزيفى لە فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت بە سوودوەرگرتن لە پىپەوى رىساى رەفتار و پىشەيى بۇ فەرمانبەرانى حۆكمەتى هەریمی کوردستان ژمارە (۱) بۇ سالى (۲۰۱۱) كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانى هەریمی کوردستان دەرچووه و پېۋڙەي رىنمايى رىساكانى رەفتارى وەزيفى پىشەشكەشكراو لە لايەن بەرپىز بەرپۇھەرى گشتى فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت و ئەزمۇونى چەند ولاتىكى وەكى مىسىز و ئوردن و ئىمارات پېۋڙەي رىنمايى رىساكانى رەفتارى وەزيفى ئامادەكىرد.

بەشى شەفافیەت و رەفتارى وەزيفى لە فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت و وۇركشۇپىكى لە ئىزىز ناونىشانى (دارپاشتنى رىنمايى بنەماكانى رەفتارى وەزيفى) لە پېۋڙى دووشەممە رىكەوتى (۲۰۱۴/۹/۲۹) سازكەد بە مەبەستى وەرگرتنى سەرنج و تىببىنەكانى ئامادەبۇوان لە بارەي پېۋڙەي ئامادەكراو لە لايەن بەشى شەفافیەت و رەفتارى وەزيفى.

بەرپۇھەرى گشتى فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت و بەرپرسى بەشى شەفافیەت و رەفتارى وەزيفى لە فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت پىداجۇونەۋەيان بە پېۋڙەكە كە لە ئىزىز رۇشنايى ئەم تىببىنى و سەرنجانەى كە لە وۇركشۇپى (دارپاشتنى رىنمايى بنەماكانى رەفتارى وەزيفى) پىشەشكەشكرا بۇون.

لە كۆتايىدا فەرمانگەي خۆپاراستن و شەفافیەت پەشىنوسى پىنمايى پىساكانى رەفتارى وەزيفى ئامادەكىرد و لە ئىستادا ماددەكانى پەشىنوسەكە لە لايەن ئەندامانى ئەنجومەنى دەستەي گشتى دەسپاکى تاوتۇي دەكىيت و دواى پاوىزىرىدىن لەگەل پىپەرەنلى ياساىي پەسەند دەكىيت. (دەقى پەشىنوسى پىنمايى پىساكانى رەفتارى وەزيفى كە پىكھاتووه لە (۱۵) ماددە لە مالپەرى دەستەي گشتى دەسپاکى www.despaky.com فەراھەمە).

۲. هەماھەنگى لەگەل دەستەي سەرىيەخۆي مافى مرۇڭ لە هەریمی کوردستان بۇ چالاکىرىنى جىيەجىيەكىرىنى ياساى مافى دەسکەوتى زانىيارى لە رىكەي ئەنجامدانى وۇرك شۇپىك لە ئىزىز ناونىشانى (زامنكرىنى مافى ھاولاتىيان لە گەيشتن بە

زانیاریه کان مهرجی سهرهکی پابهندبوونه بے پرهنسیپی شەفافیەت) له پیکه‌وتی (۲۰۱۴/۱۰/۲۲)، ئەنجامی ئەم وۇرك شۆپە چەند راسپارده و پیشناخیارىتکە كە بىرىتى بۇون لە:

- ھەلەمەتى ھۆشیارى لە نىئو كۆمەلگە بۆ ناساندىنی ياساكە. واتا ھەردوو دەستەی گشتی دەسپاکى و دەستەی سەربەخۆى مافەكانى مروققە ماھەنگ دەبن بۆ ناساندىنی ياساكە بە ھاوکارى پېكخراوه‌كانى كۆمەلگەي مەدەنى و دەزگاكانى پاگەياندن.

- پاگەياندن و دروست كردنى ھۆبە (بانکى زانیارى) لە سەرجەم دام و دەزگاكان بۆ پېكخستنى پىدانى زانیارى بە ھاولاتیان و بەدوادچوونى لە لایەن دەستەی سەربەخۆى مافەكانى مروققە.

- ئەنجومەنی وەزيران و دەستەی سەربەخۆى مافەكانى مروققە نگاوه‌كانیان چىتر بکەنەو بۆ دەركىرىنى پىنمايى پىۋىست بۆ ئاسان كىرىنى جى بە جى كىرىنى حکومەكانى ياساكە بە پىيى مادەى (21) لە ياساكە.

- لاپىدىنى گشت ئاستەنگە ياسايى و كارگىپىيەكان كە بەرىستن لەبەرەم جى بە جى كىرىنى ئەم ياسايە.

- ھەردوو دەستەی سەربەخۆى مافەكانى مروققە و دەستەی گشتى دەسپاکى ھەماھەنگ دەبن بۆ ئامادەكىرىنى توېزىنە وەى زانسى لە بارەي ياسايى دەستكەوتى زانیارى لە ھەریمی کوردىستان ژمارە (11) ي سالى (2013)، بە مەبەستى دىيارى

كردن و دەستىشان كىرىنى ھەر كەم و كورپىك تاكو لە داهاتتو بە ياسا ھەموار بىكىتە وە.

- كوبۇونە وەى وەرزى بە ئامادەبۇونى نويىنەر لایەن پەيوەندىدارەكان لە دیوانى دەستەي سەربەخۆى مافەكانى مروققە و بە ئامادە بۇونى نويىنەر دەستەي گشتى دەسپاکى لە ھەریمی کوردىستان بۆ ئاگاداربۇون و بەرەوپېشچۇن لە جى بە جى كىرىنى ياساكە.

- دابىن كىرىنى لایەنلى چىتى كە بە دوادچوونى جى بە جى كىرىنى ياساكە ئاسان دەكات.

۳. پېپۇزەي داتاي سزا كارگىپىيەكان: بە مەبەستى كۆكىرىنە وەى زانیارى دەربارەي سزا كارگىپىيەكان لە سەرجەم دام و دەزگاكانى ھەریمی کوردىستان تاوه‌كۆ لە شىۋەي داتابەيىتىك پېكخىرىت و راپۇرتى تايىھتى لەبارەيە وە ئامادە بىكىت تاوه‌كۆ پادەي لېپرسىنە وەى كارگىپى لە دامەزراوه‌كانى ھەریم ھەلسەنگاندىن بۆ بىكىت و راسپارده پىۋىست لەبارەيە وە پېشکەش بىكىت، بۆ ئەم مەبەستە بەشى شەفافىەت و رەفتارى وەزيفى لە پیکه‌وتى (2014/۹/۳۰) نوسراوېيىكى ئاراستەي سەرجەم وەزارەت و ئەو دامەزراوانە كە لە پلەي وەزارەت دان بە مەبەستى ناردىنى زانیارى تەواو لەسەر سزا كارگىپىيەكان كە سەپېندراروھ بەسەر فەرمابنەرەكانىان وە لە ماوەى (2012/۱/۲) تاكو (2014/۱۰/۱). و دواي تىپەبۇونى يەك مانگ و (24) پۇز لە ئاراستە كىرىنى نوسراوه‌كە چەند وەزارەتتىك بە تەواوى وەلاميان داوهتە وە ھەندىك وەزارەت ھىچ وەلاميان نەداوهتە وە ھەندىك وەزارەت گشتاندىيان كەردووھ بۆ فەرمانگە كانىان تاوه‌كۆ وەلاميان بەدەنەوە.

ج-بەشی پەیوەندی لەگەن پیکخراوه ناخومیه کان لە سالی (٢٠١٤) ئەم کاروچالاکيانەی ئەنجامداوه:

- بەشداری کردن لە وۆرك شۆپیک لە پیکەوتی (٢٠١٤/١١/١٧) لە ھەولیر (ھوتیل چوارچرا) بۆ گفتوجو کردن و قسە کردن لەسەر دارشتنى ستراتيژيه تىك بۇ به ھېزىكىدىنى پۇلى دەسەلاتى دادوھرى لە ھەریمی کوردستان كە پیکخرابوو لە لايەن كۆمه لىك پیکخراوى كۆمه لىگەي مەدەنلى لە ھەریمی کوردستان بە ئامادەبۇونى نويىنەرى بالاي دەسەلاتى دادوھرى و داواكارى گشتى ھەولیر.

- بەشداری کردن لە وۆرك شۆپیک كە لە لايەن پیکخراوى (WFD) بەريتاني پیکخرابوو لە پیکەوتی (٢٠١٤/١١/١٣ - ١٢) بە مەبەستى دارشتنى ستراتيژيه تىك بۇ چۆنیەتى دارشتنى بودجه يەكى شەفاف و چالاک لە ھەریمی کوردستان كە ئامادەبۇونان پىكھاتبۇون لە لىزىنەى نەزەھەي پەرلەمانى كوردستان و نويىنەرى دەستەي گشتى دەسپاکى و نويىنەرى دیوانى چاودىرى دارايى و وەزارەتى دارايى.

- لەسەر داواي پیکخراوى (UNDP) ئۆفيسي ئوردن چەند نويىنەرىكى دەستە دىاريکراون بۇ بەشدارىكىردن لە وۆرك شۆپیک كرد لە پیکەوتی (٢٠١٤/١٢/١٣ - ٨) لە ژىرناونىشانى (الدليل الاسترشادى لاسترداد الأصول).

- ئامادەكارى بۇ واثقىرىنى ياداشتىيکى لىك تىيگەيشتن لە نىيوان دەستەي دەسپاکى و فەرمانگەي پیکخراوه ناخومیه کان لە حکومەتى ھەریمی کوردستان بە مەبەستى ھەماھەنگى كردىنى فەرمانگەي ناوبراو لەگەن دەستە بۇ ئاگاداربۇونى دەستە لە ئەو کاروچالاکيانەي كە پیكھراوه کان لە پیكھراوه كە فەرمانگەي ناو براو ئەنجامى دەدەن.

ژ	ناونىشانى وۇركشوب	ماوه	شوين	لايەنى پىكىخەر	بەشداربۇوانى دەسته
١.	سيستەمى بەرىۋەبرىنى كوالىتى (نظام ادارة الجودة) (ISO 9001)	٢٠١٤/٨/١٥ - ١٣	ئەستەنبول/ توركيا	(UNDP)	مشير رشيد ابراهيم/ ف. كاروباري ياسايى و ليكولينه و كان د. مريوان صابر حمد / ف. خوپاراستن و شهفافيهت شەمال صابر عزيز خان/ نووسينگەي سەرۆگى دەسته كۆسرەت/ ف. كاروباري كارگىرى و دارايى
٢.	(استرداد الأصول والمساعدة القانونية)	٢٠١٤/١١/٧-٣	سیراكۈزى/ ئيتاليا	(UNDP)	مشير رشيد ابراهيم/ ف. كاروباري ياسايى و ليكولينه و كان ھەورۇچ صباح عزيز/ ف. كاروباري ياسايى و ليكولينه و كان
٣.	(مناقشة مسودة قانون استرداد الأموال والدليل الاسترشادى للمساعدة القانونية)	٢٠١٤/١٢/١٣-٨	عەمممان/ ئوردن	(UNDP)	يوسف عبدالله/ ف. كاروباري ياسايى و ليكولينه و كان ئارى حسين عبدالله/ ف. كاروباري ياسايى و ليكولينه و كان پېباز على سمایل/ ف. خوپاراستن و شهفافيهت
٤.	رۆژنامەنۇسى بنكۆتكارى (الصحافة الاستقصائية)	٢٠١٤/١٢/١٨-١٦	عەمممان/ ئوردن	(UNDP)	سەرخىل ھاشم رۆستەم/ نووسينگەي سەرۆگى دەسته

